ISSN 1814—4357

Дачникам
садівникам
городникам

Щомісячний виробничо-практичний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№ 9 (285) Вересень 2012

Масове збирання овочів

Обліпиха: нові сорти, стійкі до захворювань

Материнка звичайна

Дім·сад·город

ISSN 1814–4357

№9 (285) 2012 р.

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3690 від 30.01.2010 р.

Масове збирання овочів

***У** відкритому ґрунті триває масове збирання овочів. З городу збирають цибулю ріпчасту, вирощену з насіння, часник, огірки, кабачки, патисони, томати, перці, баклажани. Дозрівають голівки броколі, що була посіяна у відкритий ґрунт у травні. До столу готова рання картопля.*

Огірки середньопізніх сортів збирають через 1–3 дні в ранкові часи, надавлюючи великим пальцем на плодоніжку. Рослини при цьому намагаються не перевертати й не зрушувати з місця. Якщо надземна маса рослин пожовкла, поспішають зібрати плоди і засолити.

Збирають плоди **кабачка** й **патисон**а. Зібрані в технічній стиглості плоди можна зберігати протягом двох–трьох тижнів загорненими в плівку, кальку або в емальованій ванночці на нижній полиці холодильника, не накриваючи склом.

У **томату** й **перцю солодкого** вживають зрілі та незрілі плоди. Томати краще збирати тоді, коли вони трохи побіліли або порожевіли, тобто у бланжевій стиглості. При цьому зменшуються втрати урожаю від захворювань фітофторозом, прискорюється дозрівання, а плодам, що залишилися, створюються сприятливіші умови для росту й визрівання. Збирають плоди найчастіше без плодоніжки. У недостатньо сухих і провітрюваних приміщеннях плоди із плодоніжкою зберігаються гірше, повільніше дозрівають, нерідко покриваються цвіллю.

За кілька діб перед зніманням плоди повертають у напрямку до сонця, що прискорює їхнє дозрівання. Під кисть із плодами підставляють "рогатки" або закріплюють їх на стеблі так, щоб вони не лежали на землі. Відібрані для дозарювання (дозрівання при зберіганні) плоди сортують залежно від стану й призначення. Білі плоди дозарюють, а зелені зазвичай засолюють.

Для використання у свіжому вигляді, консервування, варіння томатного пюре, приготування соку, засолювання відібрані для дозарювання плоди вкладають у ящики, кошики, на полиці у два–три шари. Найкраще вони дозрівають за температури +20...+25°С, у добре провітрюваному приміщенні. При укладанні зелених плодів у тару або на полиці доцільно в кожний шар покласти кілька червоних плодів, що прискорить дозрівання, Лежкість таких плодів 15–25 діб.

Для поступового достигання плоди, що почервоніли, вибирають щодня, а температуру підтримують не вище +15°С. Дозарювання може бути й тривалішим (2–2,5 місяці). Для цього відбирають зелені, добре сформовані плоди, вкладають плодоніжками догори в невеликі (5–6 кг) ящики та пересипають сухим торфом або дрібною стружкою (шаром 1–1,5 см). Якщо немає торфу й стружки, можна обгорнути плоди газетним папером. Температура в приміщенні або в очищеному парнику має становити +12°С. Під час дозарювання важливо не допускати сухості повітря в приміщенні й підв'ядання плодів. Якщо таких приміщень немає, висмикують кущі томату з плодами й укладають у два–три шари (залишаючи біля основи просвіт шириною 50 см) штабелями, верхівками всередину. Штабелі вкривають іншими висмикнутими рослинами або соломою, а зверху присипають землею. Швидше за все червоніють плоди при температурі +20...+25°С, але можливе дозрівання й при +12°С. Щодня в гарну погоду вибирають стиглі плоди, а штабель знову вкривають.

Рослини томату не витримують зниження температури. При настанні нічних похолодань до +8°С всі плоди знімають. Деякі городники висмикують рослини із плодами й розвішують у теплому приміщенні. При цьому плоди зберігаються довше.

Продовжують вибірково збирати перець солодкий середньопізніх і пізньостиглих сортів у технічній стиглості. Перець гострий збирають у біологічній стигості, коли стручки підсохнуть, з тонкою м'якоттю. Технічна стиглість у перцю солодкого настає приблизно на 45-у добу після утворення зав'язей, коли плоди досягають нормальних розмірів. Насіння при цьому перебуває у молочній або восковій стиглості. Разом з товарними збирають і всі виродливі, хворі й недорозвинуті плоди і надалі їх сортують.

У перцю солодкого забарвлення незрілого плода (залежно від сорту) змінюється від світло- до темно-

зеленого. Зазвичай, чим інтенсивніший зелений колір, тим яскравіше забарвлення стиглого плоду. Дозрілий перець корисніший від зеленого: гіркоти в ньому немає, а цукрів і вітаміну С у два–три рази більше.

Для збереження плодів перцю від можливих ранніх заморозків кущі викопують і підвішують їх у будинку на веранді або утепленому балконі коренем догори. При цьому плоди зберігаються навіть довше, ніж при зберіганні звичайним способом, коли їх обов'язково сухими (вологі швидко загнивають) укладають в льох у ящиках ємкістю 8–10 кг або в холодильник у поліетиленових пакетах. У цьому випадку за температури 0...+2°С та відносної вологості повітря 90–95 % вони зберігаються 20–30 діб.

Плоди **баклажана** збирають у технічній стиглості, коли вони починають злегка буріти. Запізнення зі збиранням призводить до перезрівання плодів і появи в них гіркого смаку. Зрізують баклажани разом із плодоніжкою, що забезпечує краще зберігання. Останні (зелені) плоди знімають разом з рослиною і підвішують у теплому приміщенні корінням догори.

Плоди **фізалісу** починають дозрівати, коли чашечка забарвлюється в яскраво-жовтогарячий колір. У декоративних форм у цей час зрізують пагони, видаляють листки, зв'язують їх у пучки й підвішують у сухому місці для використання в зимових букетах. З плодів овочевого фізалісу варять варення, готують цукати.

Кавун, диню й **гарбуз** збирають, коли повністю дозріває насіння, тобто в біологічній стиглості. Незрілі плоди цих рослин гіркі, у свіжому вигляді неїстівні. У ранньостиглих сортів динь плід при дозріванні жовтіє, набуває динного аромату. Пізньостиглі сорти зривають (зрізують) разом із плодоніжкою й зберігають підвішеними в сітці або покладеними на суху солому плодоніжкою долілиць. При дозріванні верхівка плода стає м'якою.

Достиглий гарбуз набуває типового для сорту забарвлення й покривається восковим нальотом (при натисканні на кору нігтем сліду не залишається). Ознаками зрілості плодів також є всихання й опробковіння плодоніжки, добре означений малюнок на корі та її затвердіння. Гарбуз зрізують із плодоніжкою й укладають нею долілиць, підстилаючи під плід жмут соломи. Плоди з механічними ушкодженнями й недостиглі використовують відразу. Їх подрібнюють, посипають борошном і згодовують качкам, гусям та індичкам.

Відсортовані товарні плоди, призначені для тривалого зберігання, підсушують і прогрівають на сонці протягом 8–10 діб. Якщо ночі холодні, їх вкривають матами або соломою. У дощову погоду гарбузи підсушують під навісом для того, щоб зайва волога випарувалася, кора затверділа й менше уражувалася шкідливими мікроорганізмами. У пізньостиглих сортів м'якоть до лютого стає солодкою.

Полягання листків **цибулі ріпчастої** з насіння – ознака початку достигання. У спекотну й суху погоду її залишають дозрівати на корені до повного всихання листків, потім висмикують і досушують на ділянці, на сонці. У холодне й дощове літо дозрівання затримується. Щоб його прискорити, необхідно організувати доступ повітря до цибулин, для чого підрізують частину коренів, відступаючи від рослини на 10 см. Потім висмикують полеглу цибулю й досушують під навісом, на вітрі. Прикотковувати листки не можна: вони будуть рости, а несправжнє стебло може зламатися й припиниться відтік поживних речовин з листків у цибулину, а відтак урожай зменшиться.

Після ретельного просушування відбирають на тривале зберігання (у сараях, на верандах, балконах) здорові й без механічних ушкоджень цибулини, вкладають у ящики, попередньо обрізавши листки та корінь, або зв'язують у вінки. У цьому випадку залишають 4–5 листків. Можна зберігати цибулю на кухні у вінках або в невеликих мішках. Спочатку продукція надходить від посівів цибулі-сіянки на ріпку, потім цибулі-чорнушки й трохи пізніше – від вирощеної через розсаду. Розсадну цибулю використовують на салати й витрачають у першу чергу, тому що вона погано зберігається.

Не можна запізнюватися зі збиранням **часнику**. Городники дотримуються правила: часник краще зібрати на п'ять діб раніше, ніж на одну–дві пізніше. Це пов'язане з тим, що при вчасному збиранні й дозарюванні рослин на городі або під навісом відбувається відтік поживних речовин з листків у цибулини, і вони збільшуються в масі. У цьому випадку цибулини виходять щільними, з трьома–чотирма цілими покривними лусочками й гарної товарної якості. При запізненні ж зі збиранням на дві–три доби покривні луски лопаються, а зубки розсипаються, внаслідок чого втрачаються товарні якості цибулин: вони стають нещільними й непридатними для закладання на зберігання.

Основні ознаки визрівання часнику – листки жовтіють і вилягають. Нестрілкуючі сорти часнику (ярий і озимий) збирають при пожовтінні нижніх листків і розм'якшенні (на початку полягання) несправжнього стебла. Стрілкуючі сорти збирають на початку пожовтіння нижніх листків і розтріскування (до 5 %) чохликів на суцвіттях повітряних цибулин (якщо стрілки не обламували). Практично спочатку визріває часник озимий, посаджений восени зубками, а до середини серпня – від раннього весняного садіння.

У стрілкуючих сортів часнику повітряні цибулини в чохликах перед збиранням зрізують, зв'язуючи їх у невеликі снопи, і залишають для дозарювання під навісом або у плівкових теплицях, щоб вони не зволожилися дощем. Протягом 20–30 діб відбувається відтік поживних речовин зі стрілок у цибулинки, за цей час їхня

маса збільшується, покривна луска розтріскується, висихає й відпадає. Цибулинки покриваються щільними лусками соломистого або червоно-фіолетового кольору.

Достиглими вважаються цибулинки, які при перемішуванні шарудять. Потім їх калібрують за розміром, відбираючи на посадку великі й середні (0,9–0,6 см у діаметрі), дрібніші вибраковують. У домашніх умовах цибулини часнику зручно зберігати зв'язаними у вінки (для міцності в них вплітають соломини або шпагат).

Наприкінці серпня настає пора збирання **картоплі**. При її достиганні жовтіють і в'януть листки, а також верхівки пагонів. Нерідко, за ураження фітофторозом, надземна частина відмирає повністю. Першими збирають ранні сорти, потім середньостиглі й, нарешті, пізні. Такий порядок зумовлений тим, що в ранніх сортів у половині або до кінця серпня утворюється досить міцна шкірка, і вони менше механічно ушкоджуються. Навіть легке поранення може призвести до ураження сухою й мокрою гнилями. В процесі збирання від зіткнення із хворою фітофторозною надземною масою заражуються і бульби. Для збереження врожаю з ділянки необхідно забрати та знищити хворі пагони й листки. За 8–10 діб до збирання надземну масу скошують, обливають гасом і спалюють на краю ділянки.

Якщо надземна маса добре збереглася й погода сприятлива, картоплю завчасно збирати не слід. При передчасному збиранні втрачається урожай, добовий приріст якого сягає 3–5 кг на кожні 100 $м^2$.

Щоб знешкодити поверхню бульб від спор збудників хвороб, викопану картоплю негайно обсушують протягом чотирьох годин. У гарну, суху погоду це роблять безпосередньо на ділянці, а в дощову бульби витримують під навісами, у сараях, де їх розкладають нетовстим шаром. Чим швидше обсохнуть бульби, тим менше їх загине від фітофторозу та інших хвороб узимку. Крім того, це сприяє кращому пробковінню шкірки й оберігає бульби від зараження збудниками хвороб. На картоплі, зараженій фітофторозом під час збирання, ознаки хвороби (плями) з'являються не раніш ніж через 15–20 діб. На плямах згодом поселяються мікроорганізми, які прискорюють руйнування тканин, і бульби згнивають.

Якщо на ділянці вирощували два–три сорти, за місяць до збирання в попередньо очищеному підвалі або ямі підготовляють засіку окремо для кожного сорту. У них зберігають тільки здорові насінні бульби масою 50–80 г. На насінній ділянці бульби збирають одночасно у два кошики: у перший – здорові, у другий – виродливі й ті, що загнили. У такий спосіб здійснюють первинне сортування.

Після закінчення збирання картоплі й профілактичного витримування в тимчасових буртах бульби ретельно перебирають, відокремлюючи насінні від бульб харчового призначення. Щоб насіннєва картопля добре зберігалася в льосі за температури +1...+3°С, городники її також витримують на світлі 10–15 діб (світлозагартовування й озеленення). Роблять це поступово, уникаючи яскравого сонця, щоб на молодій шкірочці не було опіків. Крім того, схоронність картоплі збільшується, якщо її пересипають дрібно нарізаним листям горобини червоної, а зверху насипу кладуть два шари столових буряків (вони вбирають надлишок вологи).

Перед закладанням на зимове зберігання бульби не тільки перебирають, сортуючи й видаляючи ушкоджені, але й миють. На митій бульбі видні всі дефекти. Такий стародавній прийом добре викладений у книзі О.Молоховець "Подарунок молодим господаркам", уперше виданій ще в 1861 р. і перевиданій відтоді більше 30 разів. Вона радить вимити картоплю, покласти в сітку або кошик, потім опустити на 4 секунди в киплячу в казані воду і якомога швидше просушити на повітрі, розклавши в один ряд. Кип'ятіння зменшує проростання, й картопля зберігається в темному місці до наступного літа. Відсортована та вимита картопля (звичайно, добре просушена під навісом) практично не дає відходів у процесі зберігання.

О.С. Болотських

Погодьтеся зі мною, що кожний читач, одержавши черговий номер передплатного видання, поспішає прочитати на його сторінках рубрику "Гороскоп". Потім реагує на те, що прочитане, радіє або засмучується майбутнім поворотам долі. І все ж таки це не так цікаво, як простежити за всім цим по розвитку рослин. Нам вдалося виростити на своєму городі російську новинку всього комплекту – 12 сортів томатів із серії "Томатний гороскоп". Вони виведені селекціонерами агрофірми "Сибірський сад".

Всі сорти відрізняються за висотою рослин, строками дозрівання, формою й розміром плодів. От, наприклад, середньорослі, висотою до 1 м: ***Тілець, Близнюки, Діва, Стрілець, Козеріг*** і високі, від 1 до 2 м: ***Овен, Рак, Лев, Терези, Скорпіон, Водолій*** і ***Риби***. Всі сорти великоплідні, салатного призначення.

Примхлива погода нашого регіону змусила похвилюватися про збереження того або іншого сорту. Дуже хотілося, щоб вижили всі сорти знаків східного гороскопу. Хоча град і затяжні проливні

Стрілець

дощі перешкоджали виживаності рослин, проте вони все ж таки вистояли.

Середньостиглий сорт ***Овен*** із плодами вогненно-червоного кольору і масою: перші 400–450 г, а потім по 200–280 г. Кущ добре облистнений,

Овен

Сорти із серії
"ТОМАТНИЙ ГОРОСКОП"

формували його в одне стебло, досяг висоти 1,5 м.

Глянсова поверхня малинових округлих плодів сорту ***Телець*** так і вабила до себе. Вони досить великі, масою 550–650 г, на середньорослих кущах висотою до 1 м. Плоди м'ясисті, із солодкою й ароматною м'якоттю. Дозрівання плодів – ближче до раннього строку.

Напрочуд одномірні темно-малинові плоди масою 220–250 г у ***Близнят***. Невисокі кущі (до 1 м) були обвішані видовжено-овальними плодами. Хоча сорт середньоранній, але достигає дуже дружно.

Пізньостиглий ***Рак*** змусив нас довго чекати, поки він постав у всій своїй красі (на фото ще зелений). Інтенсивно-рожева видовжена груша нагадує формою рака. Густота листків на кущах середня й плоди зібрані в гроно по 3–4 штуки. Кущ сягає висоти 120–130 см, формували його в одне стебло, хоча можна було й у два, адже це не великоплідний сорт. На смак плоди дуже приємні й зберігаються близько двох місяців.

Рак

Середньостиглий вогненно-червоний ***Лев*** здивував нас великими плодами. Деякі з них важили більше 1 кг. Плоско-округлі, м'ясисті, із щільною соковитою м'якоттю томати ніжного смаку ледве втримувало стебло. Кущі висотою до 1,5 м можна було формувати й у два стебла, аби плоди були дрібнішими.

Слід зазначити, що селекціонери потрудилися на славу, даючи назви цим сортам. Як тут не назвати ***Дівою*** сорт із рожево-перлинним забарвленням і муаровим нальотом? Плоди мають видовжено-овальну, приплющену форму і масу від 400 до 600 г. Кущ невисокий – 90 см, але густо обвішаний плодами.

Тільки одні ***Терези*** із всієї серії сортів мають жовто-жовтогаряче забарвлення великовагових плодів серцеподібної форми масою 700–800 г. Кущ висотою 1,5 м довелося підв'язувати густіше, щоб стебло не переломилося від ваги плодів. Сорт вважається середньораннім, але він ближчий до середнього строку достигання.

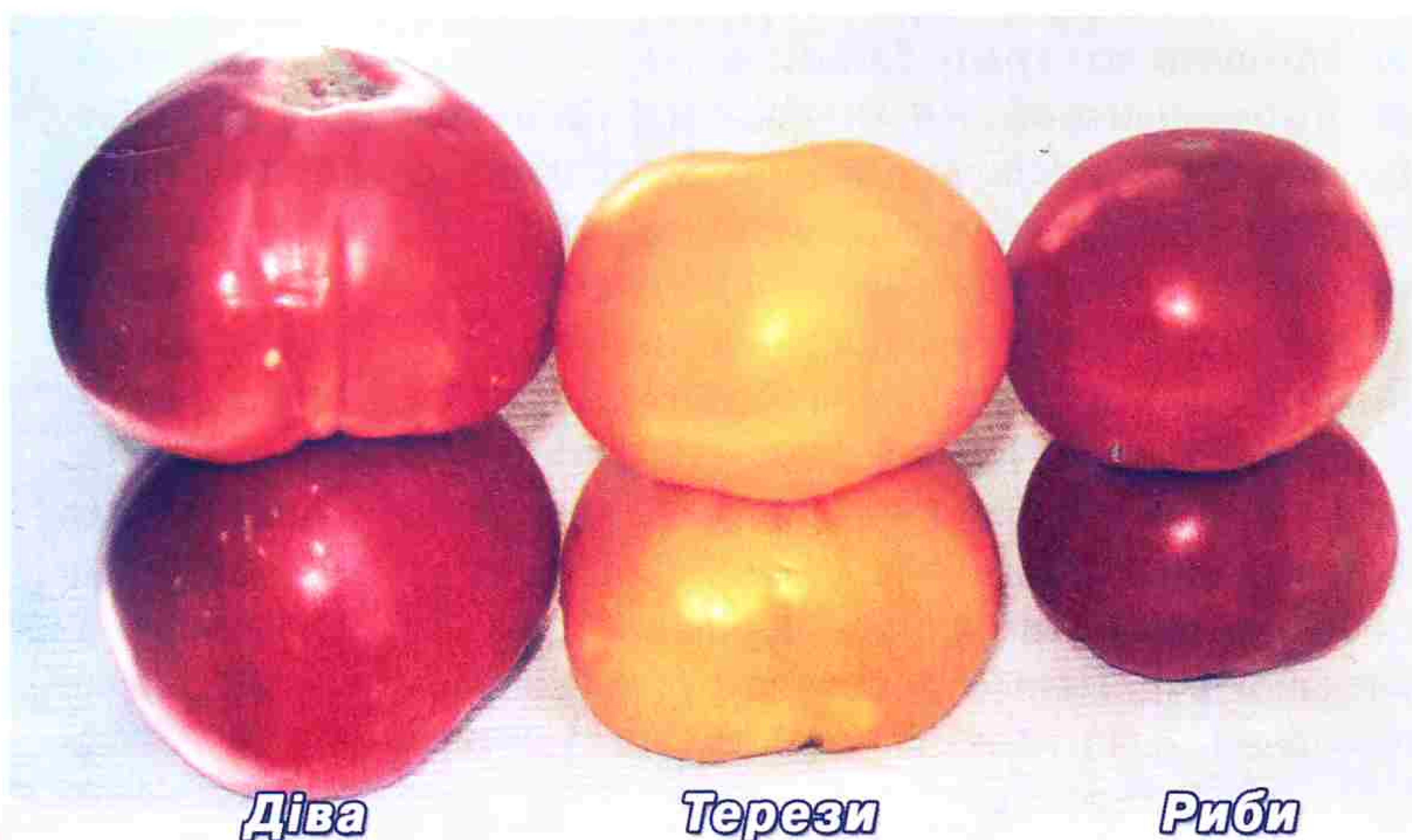

Лев

Середньоранній ***Скорпіон*** із плоско-округлими рожевими плодами варто віднести в групу великовговиків через розмір плодів від 800 г і більше. Насіннєві камери знаходяться вздовж зовнішньої стінки плода. Соковитість сорту дає змогу тамувати спрагу у спеку. Кущ добре облистнений, формували його теж в одне стебло, він сягнув висоти 1,6 м.

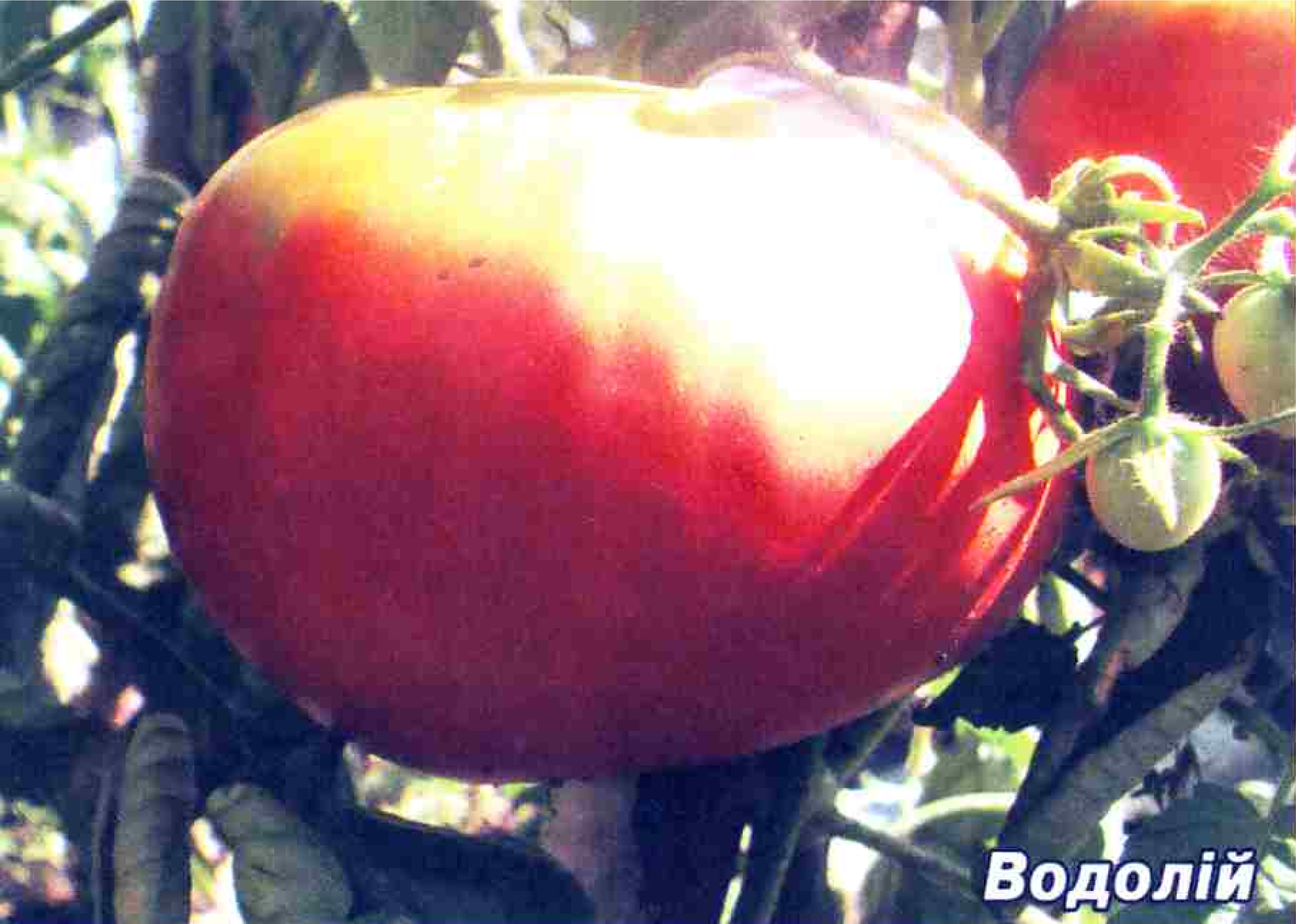
На кущі висотою 90 см красуються рожеві, із глянсовою шкірочкою, плоско-округлі плоди середньораннього сорту ***Стрілець***. Кожний кущ обвішаний м'ясистими і солодкими плодами масою 350–550 г. За густим листям сонцю їх не дістати. От вони й усі збереглися при достиганні.

За кількістю плодів Стрільцю не поступається ***Козеріг***. Червоні, гладкі, без ребристості, плоско-округлі плоди дещо дрібніші, ніж у Стрільця, і важать 300–350 г. Ці два сорти з плодами, що не дозріли, можна використовувати в соліннях. Кущ у Козерога висотою до 1 м, з помірним листковим апаратом, добре захищений від сонячних опіків.

Тільки у ***Водолія*** з цієї серії томатів листки, як у перцю, заокруглені, рівні, з гострою верхівкою. Та й кущ має найбільшу висоту – до 2 м і мало облистнений. Дозрівання плодів ближче до середнього строку. Плоди округлі, малинового забарвлення. Маса перших з них до 600–650 г, а наступні дещо дрібніші, 350–400 г. Плоди соковиті, приємного смаку. Салат має якусь вишука-

Діва Терези Риби

Близнята Тілець

Водолій

ну родзинку. До речі, це мій зодіакальний знак гороскопа.

Завершує серію "Томатного гороскопа" середньоранній, урожайний сорт **Риби**. Кущ високий, до 2 м, добре облистнений. Плоди малиново-червоні, серцеподібної форми, а маса плодів 200–300 г. На зламі вони зернисті, із солодким смаком. М'якоть мармеладна, з малими насіннєвими камерами.

Ви, мабуть, вже зробили свій вибір, народившись у певний рік. Відповідно до східного гороскопа, можете вибрати й сорт, що відповідає символу Вашої зірки.

Скорпіон

Вся наша родина з нетерпінням чекали достигання "свого" сорту. Це потішно й дуже цікаво. Спробуйте, у вас це теж вийде. Бажаємо прекрасної погоди й терпіння в очікуванні результатів своїх пророкувань!

В.І. Чебаненко,
с. Бреусівка, Козельщинський р-н,
Полтавська обл., 39150,
chebanenko.valya@mail.ru

Козеріг

У городників України заслуженою популярністю користуються багато пряно-смакових і пряно-ароматичних рослин родину Ясноткові. У даній статті зупинимося на материнці звичайній.

Материнка звичайна (Origanum vulgare L.) – багаторічна рослина родини Ясноткові (Lamiaceae). Кореневище гіллясте, косе, часто повзуче. Стебла прямостоячі, чотиригранні, у верхній частині гіллясті, м'якоопушені, нерідко пурпурно забарвлені. Висота рослини 0, 3–1,0 м. Листки супротивні, черешчасті, видовжено-яйцеподібної форми або заокруглені, цілокраї або віддаленодрібнозірчасті, на верхівці загострені, зверху темно-, знизу сірувато-зелені, довжиною від 1 до 5 см. Квітки дрібні, лілово-рожеві, іноді білі, оточені червонуватими оцвітинами, розміщені по одному в пазухах дрібних і щільно зближених верхівкових листків, утворюючи щиткоподібно-мітелчасті суцвіття. Чашечка дзвоникоподібна, з 13 жилками, з 5 майже однаковими зубцями. Віночок квітки двогубий, завдовжки 4–6 мм, трубка його лише трохи видається із чашечки. Передні тичинки виступають із віночка, задні коротші від передніх.

Плід утворений чотирма сухими округлими коричневими горішками. Цвіте материнка з червня по вересень, починаючи з другого року життя; дозрівання плодів – з серпня до глибокої осені. У культурі й на промислових плантаціях фази розвитку рослина проходить більш дружно. Насіння дрібне, маса 1000 насінин – 0,1 г.

У природних умовах в Україні материнка звичайна поширена повсюдно, росте в сухих лісах, на галявинах, узліссях, серед чагарників, на сухих відкритих кам'янистих місцях, по схилах ярів, на суходільних і заплавних луках. У фітоценозах зазвичай не має домінуючої ролі, формує незначні зарості: площа масивів здебільшого становить десятки, рідше – сотні квадратних метрів. Вид дуже чутливий до антропогенного навантаження.

Вважається, що сировина, яку заготовлюють в Україні в природних угіддях, має високу якість, містить у своєму складі значну кількість екстрактивних речовин.

Рослина невибаглива до ґрунту, але на важких глинистих і кислих ґрунтах росте погано. В умовах України добре перезимовує, вегетацію починає у березні–квітні (залежно від погодних умов). Віддає перевагу відкритим ділянкам, у тіні дерев материнка формує низький урожай зеленої маси й насіння, слабко кущиться й розростається.

У надземній частині материнки в період цвітіння містяться дубильні (до 20 %) і гіркі речовини, аскорбінова кислота (у квітках до 166 мг%, у листках до 560 мг%, у стеблах до 60 мг%), ефірна олія (0,5–1,5 %). До складу ефірної олії входить 20–50 % тимолу, що є основним носієм запаху материнки. Ефірна олія, одержувана з материнки, безбарвна або жовтувата, вона добре передає запах сировини, має гострий смак. У насінні міститься до 30 % жирної олії , що висихає.

Трава материнки, зібрана на початку цвітіння, використовується як пряність, відома в усьому світі під назвою "орегано", а також – "піца–пряність". Вона використовується й у свіжому, і в сушеному вигляді, входить до складу багатьох пряних сумішей та композицій: для паштетів, начинок з ліверу і м'яса, домашніх ковбас, піци, грибів. Материнка поєднується з багатьма прянощами, наприклад, із чорним перцем, базиліком, розмарином, майораном. Пряність додають до смаженого, тушкованого й запеченого м'яса, соусів, підлив, у спагетті, салати, страви з овочів і яєць, супи, сири. Знаходить застосування материнка і в приготуванні консервів, у соліннях, для ароматизації вермуту, квасу та інших напоїв.

Ароматичний компонент материнки досить сильний; смак злегка в'язкий, терпкий, гірко-пряний. За смаком та ароматом материнка схожа на майоран і тим'ян, але ніжніша. Під час зберігання пряноароматичної сировини в добре закритих скляних банках вона не втрачає цінних властивостей протягом трьох років.

Материнку використовують при атонії кишківника, спазмах шлун-

ка (підсилює секрецію травних залоз, перистальтику кишок), гастритах, запаленні печінки, жовтяниці, безсонні, нервових розладах (препарати з материнки мають заспокійливу дію на центральну нервову систему), ангіні, як відхаркувальний засіб при запаленні дихальних шляхів. Листки й квітки додають у ванни при золотусі, висипах. У комбінації з іншими лікарськими рослинами материнку рекомендують як антисклеротичний, гіпотензивний, болезаспокійливий, протизапальний і дезодоруючий засіб. Траву й ефірну олію, одержувану з материнки, рекомендується використовувати при зубному болю: для його усунення необхідно пожувати свіжі квітки й потримати в роті протягом п'яти хвилин.

У народній медицині траву материнки застосовують при ревматизмі, паралічах, епілепсії, гіпертонічній хворобі, захворюваннях печінки, болях у кишківнику, геморої, мігрені, бронхіальній астмі, туберкульозі легенів, бронхіті, жовтяниці, метеоризмі, застуді, як протиглистяний засіб. Материнка входить до складу потогінного, сечогінного й вітрогінного чаїв. Рослину широко використовували при жіночих хворобах як кровоспинний засіб, для посилення лактації, а також полегшення стану жінок у клімактеричному періоді. Зовнішньо застосовували при алергії й рахіті в дітей, у вигляді компресів – при фурункульозі, для лікування гнійних ран. Материнка протипоказана при вагітності, підвищеній секреції шлунка. У гомеопатії цю рослину рекомендують при гіпертонічній хворобі й атеросклерозі.

У парфумерно-косметичній промисловості ефірну олію материнки використовують для ароматизації туалетного мила, одеколонів, зубних паст і помад.

Материнка звичайна – гарний літній медонос, дає багато нектару, медопродуктивність становить близько 100 кг/га. Часто використовується у квітництві як декоративна рослина. Надземна її частина має барвні властивості: з квіток можна одержати оранжево-червону фарбу для вовни, а з надземної частини з домішкою залізного купоросу – чорну. Рослина знаходила застосування в побуті як інсектицидний засіб для збереження одягу від молі та вуликів від паразитичних комах.

Для вирощування материнки (закладання промислових плантацій) обирають добре окультурені ділянки, що прогріваються сонцем, з родючими ґрунтами середнього та легкого механічного складу. Розмножують насінням або поділом куща.

Насіння висівають восени або напровесні в холодні парники чи гряди. Норма висіву насіння при вирощуванні сіянців – 100 г/га. На постійне місце сіянці висаджують восени або навесні наступного року широкорядним способом із площею живлення 70х40 см.

Основний обробіток ґрунту проводять з осені. Після збирання попередника ділянки дискують. При цьому загортають післяжнивні залишки, підрізають вегетуючі бур'яни, провокують до проростання насіння й подрібнюють кореневища багаторічних бур'янистих рослин. Через два тижні проводять оранку, під яку доцільно внести 20–30 т/га гною, 3,0 ц/га суперфосфату, 1,5 ц/га калійної солі. В разі необхідності (масова поява бур'янів) культивують зяб.

Рано навесні проводять закриття вологи боронуванням і культивацію у два сліди. При цьому верхній шар ґрунту розпушують на глибину 8–10 см, він набирає дрібногрудочкуватої структури, знищуються сходи бур'янів, створюється кращий повітряно-водний режим, гальмується капілярний підйом та інтенсивне випаровування вологи.

Безпосередньо перед висівом ґрунт обробляють комплексними ґрунтообробними агрегатами (РВК-3 або іншими, наявними у господарстві). В результаті створюються оптимальні умови для сівби й проростання насіння: розпушується, вирівнюється та ущільнюється ґрунт.

Сіють у ранній термін із шириною міжрядь 70 см. Норма висіву під час сівби материнки звичайної безпосередньо у відкритий ґрунт (без вирощування розсади) – 2 кг/га. Глибина загортання насіння 1–1,5 см.

Протягом вегетаційного періоду ґрунт підтримують у пухкому й чистому від бур'янів стані. Для цього проводять не менш як 3–4 культивації: з масовою появою бур'янів, при утворенні кірки після рясних дощів та поливів і обов'язково – після укосу. Під першу весняну культивацію й культивацію після укосу вносять мінеральні добрива. Плантацію поливають за нестачі вологи, а також після укосу, що сприяє дружному відростанню надземної частини рослин.

Проріджують рослини у фазу трьох–чотирьох листків на відстань 8–10 см, вилучені рослини використовують у їжу. У загущених посівах знижуються товарні якості продукції, не повною мірою проявляються морфологічні й сортові ознаки рослин.

Збирають материнку в суху погоду під час масового цвітіння, починаючи з другого року вегетації. Рослини зрізують на висоті 15–20 см від поверхні ґрунту так, щоб

у зібраній зеленій масі була мінімальна кількість стебел.

Для одержання ефірної олії надземну масу відразу після збирання переробляють способом гідродистиляції. Для заготівлі сировини як пряності траву сушать під навісом, на горищах, у добре провітрюваних приміщеннях або в сушарці за температури не вище 30–40°С.

Урожайність зеленої маси на другий рік вегетації сягає 5 т/га, у наступні – 20–25 т/га, тобто вихід ефірної олії становить близько 10 кг/га у перший рік і 50–60 кг/га в наступні три–чотири роки експлуатації плантації. Надалі врожайність різко падає й плантацію закладають на новому місці.

Основна мета насінництва – збереження високих сортових якостей, що забезпечується дотриманням сортової агротехніки, просторової ізоляції, виключенням біологічного й механічного засмічення, проведенням сортових прочищень.

На насінницьких посівах проводять сортові й фітопатологічні прочищення. Їх роблять протягом усього вегетаційного періоду як у парниках, так і після висаджування розсади на плантацію, у період початку й масового цвітіння, в міру виявлення домішок або захворілих рослин. При цьому видаляють нетипові для сорту рослини, що відрізняються за морфолого-біометричними ознаками, і хворі рослини, а також, ті, які відрізняються від основної маси щодо строків цвітіння. За результатами сортопрочищень складають акти встановленої форми з обліком і класифікацією домішок та хвороб.

Апробацію посадок материнки звичайної проводять на другий рік життя у фазу масового цвітіння. За результатами апробації складають акт встановленої форми.

Збирають насінні рослини тоді, коли побуріє насіння. Зрізані рослини дозарюють у валках у полі, а зібрані з невеликих площ – у снопах на мішковині під навісами, в провітрюваних приміщеннях протягом 5–10 днів. Обмолочують молотарками або комбайнами (типу "Сампо" чи іншими), переустаткованими з урахуванням дрібнонасінності культури. Насіння очищають на насіннєочисних машинах типу "Петкус". На всіх етапах збирання, дозарювання, сушіння й очищення насіння не допускають самозігрівання купи та насіння.

О.В. Позняк,
ДС "Маяк" ІОБ НААН України.

Батун із теплиці

Для отримання високовітамінної зелені в осінньо-зимовий період більшість господарів вирощують у домашніх умовах на зелене перо ріпчасту цибулю. Однак, інколи у них можуть виникнути певні труднощі, зокрема, з наявністю матеріалу для вигонки. Звичайно, якщо його багато, то жодних проблем не буде, а що робити, коли цибулин не вистачає?

Якщо садивного матеріалу для вигонки мало, то можна замість цибулі-ріпки використати цибулю-батун. Скориставшись цією порадою, ви забезпечите свою родину вітамінною зеленню з листопада по квітень.

З цією метою садивний матеріал цибулі-батун необхідно перенести з відкритого ґрунту до кімнати й висадити у ящики на підвіконні, а ще краще – помістити його в опалювану теплицю.

Для отримання садивного матеріалу 2–3-річні кущі батуна викопують у жовтні із грудкою ґрунту і висаджують у теплицю або складають щільно один до одного у ящики, а зверху насипають трохи торфу.

Якщо восени ви не встигли цього зробити, а зима ще остаточно не вступила у свої права: дні стоять досить теплі й ґрунт промерз незначно, то кущі батуна також можна вирубати, але обов'язково з грудкою землі. Незважаючи на погодні умови. результат отримаєте практично такий самий, як і під час осінньої заготівлі та висаджування.

Слід зазначити, що зелена цибуля-батун із частин куща або з цілих кущів (це значно краще), відростає в теплиці або в кімнатних умовах порівняно швидко. Вже через місяць її листя може сягати довжини 20–25 см, хоча, зазвичай, його використовують у їжу, коли воно буде завдовжки 10–15 см.

Після кожного зрізування листя рослини в міру потреби поливають. Бажано також підживити їх азотними добривами. Хоча за такого способу вирощування можна цілком обійтися і без підживлення.

Насамкінець варто зазначити, що листя цибулі-батун у зимовий період – це смачна й корисна добавка до нашого раціону та ефективне поповнення організму вітамінами. Зокрема, вітаміну С воно містить значно більше, ніж листя ріпчастої цибулі. Крім того, батун багатий на вітаміни групи В, РР і каротин, містить солі магнію, калію й заліза.

І часник не захворіє

Наприкінці вересня – на початку жовтня городники, зазвичай, висаджують озимий часник. Перед садінням зубки уважно оглядають, вибраковуючи ті, які вкриті пліснявою або мають численні жовті плями (бактеріальна плямистість). Такі зубки для садіння непридатні. Крім того, за дощового й прохолодного літа значної шкоди насадженням часнику може завдати біла гниль.

Як відомо, у боротьбі за здоровий урожай провідна роль належить профілактичним агрозаходам. Тож я щороку намагаюся зробити все необхідне, щоб зібрати щедрий урожай високої якості.

Слід зазначити, що про врожай часнику варто подбати ще на етапі його садіння. Зокрема, належним чином підготувати ґрунт. Озимий часник краще росте на супіщаних ґрунтах. Грядки під нього готують заздалегідь, за тиждень–півтора до садіння. Зазвичай, ґрунт перекопують на глибину 25 см, ретельно видаляючи всі бур'яни та удобрюючи його. Сухий ґрунт поливають.

Для садіння я відбираю лише здоровий садивний матеріал. Зокрема, головки мають бути добре просушеними, бо сируваті швидко підуть у ріст.

Підготовлені зубки часнику, на яких не повинно бути жодних механічних пошкоджень, я занурюю на 1–2 хвилини у розчин кухонної солі – 2 столові ложки на 5 л води. Потім перекладаю ці зубки у розчин мідного купоросу (1 чайна ложка препарату на 10 л води) і витримую їх у цьому розчині протягом 1–2 хвилин. Після цього, не промиваючи зубки, висаджую їх на підготовлені грядки. А ґрунт на грядках безпосередньо перед садінням часнику поливаю розчином мідного купоросу: 1 столова ложка препарату на 10 л води.

На цьому осіння обробка часнику закінчується. Продовжую виконувати профілактичні агрозаходи вже навесні, коли рослини часнику досягнуть висоти 10–12 см. Саме в цей період я обприскую їх розчином хлорокису міді – 1 столова ложка препарату і стільки ж рідкого мила на 10 л води. За сезон виконую не більше трьох обробок, останню – не пізніш ніж за 20 днів до збирання врожаю.

Слід зазначити, що протягом багатьох років я користуюся таким способом вирощування часнику і щороку збираю гарний урожай навіть за несприятливих погодних умов.

М.С. Рітченко,
овочівник-аматор,
м. Луганськ

Цибуля: користь крізь сльози

На думку стародавніх римлян, викликаючи сльози, цибуля тим самим "очищує та дезінфікує очі". Тому припарками з неї вони лікували очні захворювання. Щоб запобігти різним хворобам, кожний римлянин щодня мав з'їдати певну порцію цибулі. Аби уникнути неприємного запаху, її заїдали листками петрушки й волоських горіхів. В епоху Середньовіччя селяни в оселі підвішували цибулини до стелі, щоб вони "вбирали" всі хвороби.

Нині однією з головних корисних особливостей цибулі вважається наявність великої кількості фітонцидів – летких речовин, здатних згубно впливати на мікроби, віруси та бактерії. Про цілющі фітонциди цибулі знають навіть діти, яким не вдалося уникнути нападів нежитю та грипу. Окрім того, фітонциди цибулі згубно діють на дизентерійну, дифтерійну, туберкульозну палички та інші шкідливі мікроорганізми.

Давно помітили люди й інші властивості цибулі – омолоджувальну, вітамінну та сечогінну дію. Вона поліпшує апетит і засвоюваність їжі. Корисна цибуля людям літнього віку для поліпшення роботи кишківника, а також як засіб проти атеросклерозу, гіпертонічної хвороби, оскільки істотно знижує рівень холестерину в крові, та за багатьох інших захворювань.

Щодо використання цибулі в кулінарії, то нині навряд чи знайдеш господиню, яка б щось варила, тушкувала, смажила чи готувала без цибулі.

Лікуємося цибулею

◈ ***Під час грипу*** корисний відвар цибулі на молоці: обчистити середню цибулину, натерти її на дрібній тертушці, залити 250 мл киплячого молока, добре розмішати, настояти 10–15 хвилин і пити протягом дня невеликими ковтками.

◈ ***Від кашлю*** радять вживати відвар цибулі на молоці (250 г) з 1 чайною ложкою меду.

◈ ***Під час ангіни*** слід змішати кашку з натертої цибулі та яблука, додати мед за смаком і приймати по 2 чайні ложки двічі на день.

◈ ***За атеросклерозу*** необхідно натерти цибулину, засипати цю кашку половиною склянки цукру і настояти добу. Приймати по 1 столовій ложці через 1 годину після їди тричі на день.

◈ ***Для лікування та загоєння ран, виразкових процесів*** роблять обмивання хворих місць і накладають компреси з відвару цибулевого лушпиння: 5 столових ложок лушпиння залити склянкою води, кип'ятити 15–20 хвилин, настояти 3–4 години.

◈ ***За опіку*** радять зварити цибулину, подрібнити її, змішати із лляною олією у співвідношенні 1:1. Прикладати до місця опіку, змінюючи компрес кожні 12 годин.

◈ ***Від мозолів:*** 0,5 склянки подрібненого лушпиння цибулі залити 0,5 склянки оцту й настояти 2 тижні. Накладати на хворі місця шаром завтовшки 1–2 мм, щільно зав'язуючи на ніч. Якщо лікування повторити 3–4 рази, мозолі швидко зникнуть.

◈ ***Від закрепів*** слід приймати по 1 чайній ложці кашки з натертої цибулі тричі на день.

◈ ***Від глистів*** варто з'їдати натщесерце по 2–3 скибочки цибулини гострого сорту. Або подрібнити цибулину, залити склянкою окропу, настояти ніч, а вранці процідити. Пити по 0,3–0,5 склянки настою на день протягом 3–4 днів.

◈ ***Для зміцнення зубів*** подрібнити 100 г цибулі й залити 0,5 л холодної переваренної води, настояти добу та процідити. Регулярно полоскати цим настоєм ротову порожнину по 2–3 рази на день.

Застереження

Лікарі не рекомендують вживати цибулю ріпчасту при виразці шлунка, гастриті з підвищеною кислотністю, гострих захворюваннях шлунково-кишкового тракту, печінки, жовчного міхура та нирок. Леткі олії, що містяться в цибулі, подразнюючи слизові оболонки, можуть погіршити перебіг цих захворювань.

За внутрішнього прийому сирої цибулі слід бути обережними людям з ішемічною хворобою серця, порушеннями серцевого ритму та іншими серцево-судинними захворюваннями. Цей засіб не рекомендується також застосовувати при бронхоспазмах.

Рецепти краси

◈ ***Щоб вилікувати шкіру голови і позбутися лупи,*** необхідно невелику цибулину обчистити й натерти на тертушці. Загорнути кашку в марлю, складену в кілька

шарів, і втирати її у шкіру голови, а через декілька годин промити й сполоснути волосся. Після кількох процедур лупа зникне, сверблячка припиниться, волосся зміцниться і стане шовковистим та еластичним.

◈ ***Для поліпшення стану волосся*** застосовують сік цибулі, змішаний із коньяком та міцним згущеним відваром коренів лопуха: на 1 частину коньяку – 4 частини соку цибулі та 6 частин відвару коренів лопуха.

◈ ***Щоб ластовиння було менш помітним,*** вранці та ввечері слід протирати обличчя розведеним соком із ріпчастої цибулі. Також можна зробити маску: цибулевий сік змішати порівну з розрідженим медом і нанести на обличчя на 5–10 хвилин. Потім зняти вологим ватним тампоном. Для поліпшення результату процедуру рекомендується застосовувати щодня.

◈ ***Для відбілювання шкіри*** радять змішати цибулевий сік із огірковим у рівних кількостях і протирати цією сумішшю обличчя.

◈ ***Від подразнень на шкірі*** 2 столові ложки подрібненої ріпчастої цибулі розмішати з 1 столовою ложкою цукру. Додати 0,5 л води й варити на невеликому вогні не менше 1,5 години. Коли відвар охолоне, додати туди столову ложку меду, розмішати і процідити. Отриманим розчином протирати обличчя вранці та ввечері.

Маски з цибулі

◈ ***За сухої та зів'ялої шкіри*** потрібно спекти 2 цибулини і розім'яти їх так, щоб вийшло густе пюре. Додати 1 столову ложку меду, перемішати і нанести на обличчя на 10 хвилин. Зняти вологою серветкою.

◈ ***За сухої шкіри*** перемішати 1 столову ложку цибулевого соку, 1 столову ложку морквяного соку, 1 чайну ложку маслинової олії та 1 яєчний жовток. Змазати шкіру обличчя, а через 10 хвилин змити теплою водою.

◈ ***За жирної шкіри*** потерти половину середньої цибулини, відтиснути з неї сік і додати до нього 1 столову ложку лимонного соку. Протерти обличчя отриманою сумішшю. Через 5–7 хвилин змити спершу теплою, а потім прохолодною водою. Можна ще змішати цибулевий сік з 6%-ним столовим оцтом. Змочити марлеву серветку в цьому розчині й накласти її на обличчя на одну хвилину.

До вашого столу

Овочева запіканка

Для приготування потрібно: 225 г ріпчастої цибулі, 225 г моркви, 225 г картоплі, 40 г вершкового масла, зубочок часнику (товчений), сіль і мелений чорний перець – за смаком.

Нагріти духовку до 170°С, нарізати овочі соломкою. Розтопити масло у великому сотейнику й обсмажити в ньому часник протягом 30 секунд. Покласти туди овочі, поперчити, посолити і добре перемішати.

Тушкувати 2–3 хвилини, потім викласти овочеву суміш у змащену олією форму для пирога діаметром 16–18 см й трохи утрамбувати. Запікати близько 50–60 хвилин, поки по краях запіканки не утвориться скоринка, а середина не стане м'якою.

Маринована цибуля-сіянка

Для приготування потрібно: на 1 л маринаду – 700 г води, 250 г 9%-ного або 300 г фруктового оцту, 50 г солі, 50 г цукру й прянощі (кориця, гвоздика, перець запашний, перець червоний, лавровий лист).

Цибулини на 2–3 хвилини занурити в окріп і швидко охолодити. Потім обчистити й витримати трохи у підсоленій воді. Покласти в банки та залити киплячим маринадом. Банки прикрити кришками й поставити у каструлю для стерилізації. З моменту закипання стерилізувати 5 хвилин. Банки закатати, дати їм охолонути й поставити на зберігання.

Замість оцту можна використати сік червоної або чорної смородини, аґрусу, кислих яблук, а замість цукру – мед, що надасть страві оригінального і неповторного смаку.

Цибуля ріпчаста, фарширована печінкою та м'ясом

Для приготування потрібно: 4 головки цибулі ріпчастої, 40 г печінки, 40 г свинини, 10 г свинячого топленого сала, 75 г м'ясного соку (бульйону), 5 г мелених сухарів, 50 г соусу, перець, мускатний горіх, сіль – за смаком.

Відібрати однакові середні головки солодкої цибулі. Зрізати з них верхівки й обережно, щоб не пошкодити цибулини, вийняти середину.

Приготування фаршу: печінку і свинину перекрутити на м'ясорубці, посолити, заправити перцем і мускатним горіхом за смаком. Частину цибулі, вийняту із цибулин, подрібнити, спасерувати й перемішати з фаршем. Наповнити цією сумішшю цибулини і покласти їх у сотейник, змазаний свинячим топленим салом. Залити м'ясним соком (бульйоном) і трохи потушкувати на слабкому вогні. Після цього посипати меленими сухарями й запекти в духовці.

Викласти фаршировану цибулю на блюдо, залити невеликою кількістю червоного соусу, куди додати відвар від тушкованої цибулі (соус попередньо процідити).

О. Кисленко, Р. Овсієнко

Судячи з численних відгуків і запитань, з якими звертаються до мене садівники-аматори, тема вирощування в Україні таких субтропічних культур, як ківі, гранат, лавр, чайне дерево, інжир цікавить багатьох читачів журналу "Дім, сад, город". Навіть ті, хто сумнівається щодо можливості вирощування на власній ділянці (лоджії, балконі) екзотичних рослин, після публікації матеріалів про мій досвід у журналі "Дім, сад, город" №9/2009 р. і №№ 2,5/2010 р. загорілися бажанням виростити у себе фігове дерево. Тож, це цілком реально, якщо знати й виконувати необхідні умови, які я за 30 років вирощування випробував у своєму саду. Тим більше, що інжир, на мою думку, мабуть, найневибагливіша рослина з-поміж субтропічних екзотів.

Інжир на Прикарпатті

Переважну більшість садівників-аматорів цікавить питання, як домогтися значно більшого достигання плодів у відкритому ґрунті. Це запитання цілком закономірне. Справа в тому, що у фігового дерева дуже велике навантаження плодами. Недарма смоковницю називають деревом достатку й плодючості, а за гороскопом воно належить – підприємцям.

Але все по порядку. В інжиру стан спокою триває 2–3 місяці. Бувають випадки, що він не скидає листя увесь рік. Звичайно, що цього допускати не можна, бо рослина дуже виснажується.

Якщо інжир росте у закритому приміщенні, то в нього відбувається весь цикл вегетації і за правильного догляду від січня до листопада він може постійно рости й плодоносити із незначними (як і для кожної рослини) перервами. До листопада для рослини потрібно створити такі умови, щоб листя набуло природного для осені жовтого забарвлення (в цей час інжир дуже декоративний) і обпало. При цьому плоди можуть залишатися до початку нової вегетації і достигнути вже наступної весни. Зберігають саджанці у холодному підвалі або кімнаті, у цей час рослині освітлення не потрібне і поливати її слід у міру висихання землі.

Наприкінці грудня – у січні інжир необхідно пересадити до більшої ємкості, розправити кореневу систему та вкоротити корені для кращого приживлення. Після цього інжир виставляємо на світло. Через деякий час з'являться маленькі фіги і виросте листя. Тепер за саджанцями слід відновити належний догляд. Після загрози весняних заморозків фігове деревце можна виносити на балкон або в садок і залишати там до осені.

Якщо інжир росте у відкритому ґрунті, то для нього потрібен зовсім інший підхід. Не забуваймо, що вегетаційний період у приміщенні – 10 місяців, а у відкритому ґрунті – 5 місяців (в умовах Прикарпаття з 15 квітня по 15 вересня). І за цей короткий період саджанці у переважній більшості повинні дати два врожаї. Зробивши ранньої весни та восени в разі загрози заморозків теплички над кущами, ми зможемо продовжити вегетацію рослини ще як мінімум на два місяці. А це дуже важливо для достигання плодів.

На сьогодні моя колекція налічує 10 сортів інжиру і всі вони ростуть у відкритому ґрунті. Зробивши такий агротехнічний захід на деяких кущах, я досягнув досить вагомого успіху, а також і на других кущах, але за інших нескладних "операцій". Їх я починаю робити з ранньої весни.

Розкривати інжир рекомендую не відразу, а поступово. Я почав це робити на початку квітня і продовжував протягом двох тижнів. Увесь цей час на кущах залишалося по кілька соснових гілок, які захищали рослини від активного весняного сонця. А тим часом ґрунт під кущами прогрівався. Коли ночі стали теплішими і рослини, які вийшли із зимових укриттів, адаптувалися до сонячних променів, притінення прибрав.

Затим взявся за профілактичне санітарне очищення й формування крони. Необхідно було вирізати зайву поросль, сухі гілки і ті, які загущували крону. Всі зрізи й тріщини, що утворилися на корі, замазав садовим ва-

Фото 1.

ром. До речі, двом кущам я надав форми дерева. Переконавшись, що рослини не пошкоджені морозами, вирізав повністю всю поросль і резервні пагони.

Слід зауважити, що при вирощуванні (садінні) штамбової форми інжиру саджанці мають розміщуватися під нахилом, аби на зиму їх було легше вкривати. Ґрунт розпушив граблями і замульчував тирсою (влітку віддаю перевагу мульчі з перегною, компосту та скошеної трави). Більшість же моїх рослин сформовані у вигляді приземкуватих кущів (фото 1). Це зручно, оскільки при бажанні основні гілки можна спрямувати горизонтально в будь-який бік паралельно землі. Щоправда, влітку під вагою плодів вони прогинаються до ґрунту. Тож доводиться встановлювати під них підпірки. Зате на зиму такі кущі набагато легше вкривати.

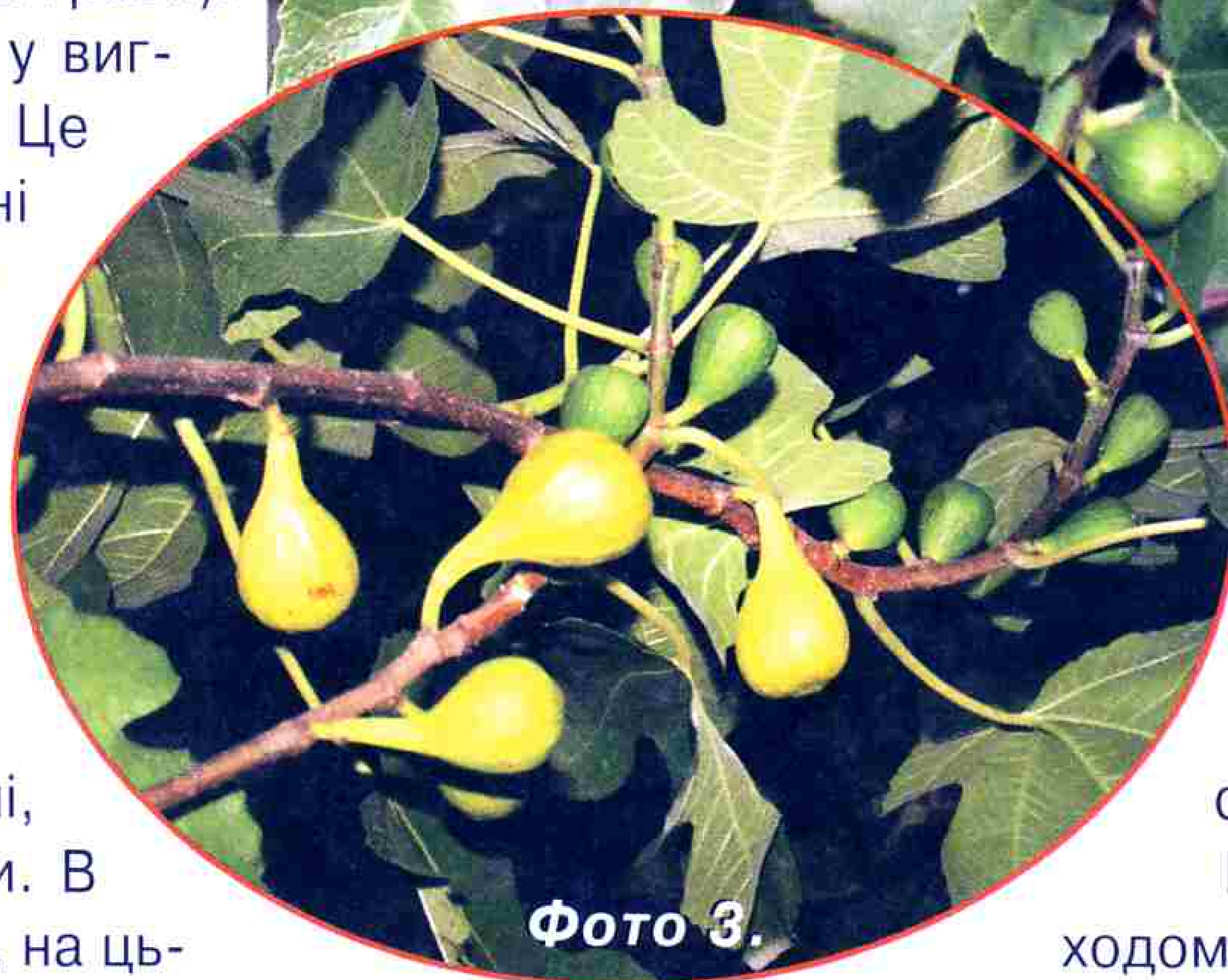
Останнє обрізування виконую у травні, коли почнуть відростати молоді пагони. В цей час уже добре видно всі вади. Втім, на цьому формування інжиру не закінчується. Впродовж усього сезону необхідно вирізувати зайву поросль, прищипувати сильнорослі пагони над 5–7-им листком, видаляти гілки, які ростуть усередину куща і загущують крону.

У червні починаю нормування врожаю. Адже гілки інжиру покриваються плодами досить густо, отож якщо не регулювати навантаження, вони виростуть дрібними та значно пізніше достигнуть. При цьому слід пам'ятати, що такі сорти, як Фіг Бланш, Брунсквік, Поморійський та інші дають два врожаї. Аби створити своєрідний конвеєр, у жодному разі не можна зволікати з нормуванням першого врожаю.

На початку літа так само необхідно приділити більше уваги поливам і підживленням інжиру, не забувати й про мульчування ґрунту. Якщо кущів багато, то краще зробити економну дренажну систему чи провести крапельне зрошення. Підживлювати інжир потрібно один раз на 10 днів (почергово). Для цього можна використовувати комплексні мінеральні добрива. Особисто я віддаю перевагу рідкому підживленню органікою. Це може бути розведений у воді у співвідношенні 1:10 коров'як, кінський гній (1:7), курячий послід (1:20), перегній, попіл, компост. Використовую і сидеральні добрива. Кропиву, лободу та інші рослини заливаю окропом і настоюю впродовж доби. Фігове дерево дуже чутливе до поливу та підживлень, і якщо впродовж весни та літа дотримуватися описаної агротехніки, воно обов'язково потішить смачними, соковитими й корисними плодами.

Виходячи з багаторічного досвіду вирощування інжиру в умовах Прикарпаття, вважаю, що однією із найважливіших умов перезимівлі цієї екзотичної рослини в Україні є підготовка її до осінньо-зимового сезону. І чим раніше починати це робити, тим краще. Я, наприклад, починаю готувати свої рослини до зими ще із середини літа. Насамперед, припиняю підживлення азотними добривами. А, щоб рослини не одержували його з інших джерел, наприклад, з органічної мульчі, не

Фото 2.

Фото 3.

використовую для укриття ґрунту компост і перегній. Для цього цілком придатні солома чи суха трава.

Іншим, не менш важливим заходом є формування крони та видалення порості. Інжир, особливо кущі у віці п'яти і більше років, дають сильну поросль. Її потрібно постійно видаляти на рівні землі, не залишаючи пеньків, позаяк поросль складає конкуренцію основним пагонам у боротьбі за поживу. Видалення її прискорює достигання плодів і визрівання деревини, що важливо при підготовці до зими.

Стосовно формування крони, то тут головне, щоб вона була компактною, не загущеною і світлопроникною. На це слід звертати увагу, позаяк інжир за літо нарощує велику листяну масу. Я намагаюся регулювати інтенсивний ріст обрізуванням секатором сильнорослих гілок чи прищипуванням верхівок пагонів (усіх, крім слаборослих і слаборозвинутих, фото 2). Молоді пагони мають коротке міжвузля, а прищипувати їх треба над 6–7-им листком. Після цієї операції всі зусилля рослини спрямовуються не на ріст, а на формування вже наявних плодів та зав'язування нових. Звичайно, через деякий час із пазух листків починають відростати нові пагони, але вони вже не мають великої сили росту.

Спрогнозувати майбутній врожай інжиру можна вже у серпні. Це потрібно для того, аби відкоригувати навантаження на кущ і залишити необхідну кількість плодів, які зі стовідсотковою впевненістю достигнуть до кінця вересня (в умовах Прикарпаття). Звичайно, слід враховувати кліматичні умови даного регіону, а також місце, де вирощується інжир (відкритий ґрунт, неопалювана теплиця, оранжерея чи кімната). На інжирі, котрий росте у відкритому ґрунті, треба залишити плоди, які вже набули необхідного розміру, тобто перебувають на фінішній стадії достигання (фото 3). Усі інші, котрі щойно зав'язуються, аби вони не відбирали поживні речовини, краще обірвати.

У наших краях у вересні вже трапляються нічні приморозки, на котрі чутливо реагують ніжні листки інжиру. Якщо не вжити необхідних заходів, то вони вимерзнуть і обпадуть передчасно. Плоди хоч і залишаться на гілках, але вже без листяної маси не достигнуть. Тому при першій же загрозі зниження температури до кри-

Фото 4.

тичної точки я укриваю на ніч кущі плівкою, агроволокном чи мішковиною (тим матеріалом, що є напохваті). Вдень, природно, укриття знімаю.

На початку осені кущі інжиру підживлюю фосфорно-калійними добривами, які сприяють достиганню плодів і визріванню деревини. Непогано так само у цей період використовувати деревний попіл (1–2 склянки під кущ) і витяжку з нього. Приготувати витяжку з попелу можна так. Відро попелу від спалених бур'янів, стебел соняшнику, кукурудзи заливаємо водою і настоюємо 3 дні при постійному помішуванні. Після цього концентрований настій необхідно злити й розвести в пропорції 1:10 (1 л витяжки на 10 л води). Витяжкою з попелу можна не лише поливати кущі під корінь, але й обприскувати по листю. Після внесення добрив їх потрібно загорнути у ґрунт, злегка спушивши його граблями, і замульчувати.

Дотримуючись цих агротехнічних заходів, можна підготувати інжир до зими. Укритий, він добре перезимує і навесні потішить маленькими фігами, котрі часто з'являються навіть раніше, ніж листя (фото 4).

Б. М. Гаморак,
м.Тлумач,
Івано-Франківська обл.

ОБЛІПИХА: нові сорти, стійкі до захворювань

Перші культурні сорти обліпихи виведено в Інституті садівництва Сибіру ім. М.О. Лисавенка. Селекцію цієї культури М.О.Лисавенко почав у 1934 р. з відбору й висіву насіння кращих форм із природних чагарників. Так він одержав 6 сортів.

З 1959 р. було розпочато гібридизацію з використанням різних еколого-географічних груп. У результаті багаторічної праці виведено більше 20 сортів обліпихи, шо різняться з дикими формами відсутністю колючок або їх невеликими розмірами, величиною та біохімічним складом плодів, а також довжиною плодоніжки.

У колекційному сортовивченні з 1984 по 2000 рр. в Інституті садівництва (м. Київ) досліджували 18 сортів обліпихи алтайської селекції. Результати досліджень показали, що в умовах Лісостепу й Полісся України при закладанні плантації дворічними саджанцями рослини вступають у плодоношення на 2-й рік після садіння і вже на 4–5-му році плодоношення урожайність залежно від сорту може досягати 125–150 ц/га.

Проте на 5–6-му році плодоношення більшість з досліджуваних сортів пошкоджувалися судинним (вертицильозним) і фузаріозним в'яненням, що в подальшому призводило до різкого зниження їхньої врожайності.

Симптоми цих хвороб такі. На початку серпня на окремих скелетних гілках або цілих деревах листки починають жовтіти та обпадати. Зелені вони лише на верхівках пагонів. Плоди на таких гілках передчасно набувають характерного для сорту забарвлення, однак не наливаються, а залишаються в'ялими та зморшкуватими. Наприкінці літа на корі з'являються червоні здуття, потім вони розтріскуються. Навесні наступного року на місці тріщин спостерігається почорніння деревини. Наступного року бруньки на ураженій гілці, як правило, не розпускаються і рослина гине.

Збудником цієї хвороби є гриб Verticillium dahliae. Його міцелій закупорює провідну систему рослин, що й призводить до їхньої заги-

Фото 1. Семирічне дерево обліпихи елітної форми Г-1/47 (Серпнева 3).

белі. Фузаріозне в'янення, яке проявляється в усиханні рослин, спричиняють гриби роду Fusarium. Ефективних заходів боротьби із цими хворобами поки що не знайдено.

У зв'язку з цим, поряд із сортовивченням обліпихи алтайської селекції, з 1985 р. в Інституті садівництва була розпочата селекційна робота щодо створення високоврожайних безколючкових або малоколючкових сортів обліпихи, стійких до вищезгаданих захворювань.

В результаті цієї роботи було виділено ряд гібридів, які відповідали поставленим вимогам. Одними з таких є елітна форма Г-1/47 (фото 1) та елітна форма Г-47/7 (фото 2).

Фото 2. Автор елітної форми Г-47/7 (Феофанка) І.П.Надточій визначає ступінь стиглості плодів.

ЕЛІТНА ФОРМА Г–1/47 (СЕРПНЕВА 3)

Елітна форма Г-1/47 (Серпнева 3) селекції Інституту садівництва УААН відібрана з-поміж форм насіннєвого походження від вільного запилення сорту Превосходна.

Має густу середньорозлогу, до 3,5 м висотою, достатньо міцну крону. Колючок на пагонах практично немає. Листки великі (9 см і більше), темно-зелені. Кора однорічних пагонів має сірувато-зелене забарвлення, на стовбурі і скелетних гілках – світло-коричневе. Плоди округло-овальної форми, оранжеві з легким червонуватим відтінком на полюсах, помірно кисло-солодкі. Дегустаційна оцінка – 4,5 бала. Розміщені плоди всередині крони з нижнього боку гілок і майже прикриті листками.

В умовах північного Лісостепу достигають у третій декаді серпня. Сорт стійкий до судинного та вертицильозного в'янення. Рекомендується для вирощування в поліській та лісостеповій зонах України.

Фото 3. Збирання врожаю обліпихи співробітниками Інституту садівництва УААН.

ЕЛІТНА ФОРМА Г-47/7 (ФЕОФАНКА)

Елітна форма Г-47/7 (Феофанка) селекції Інституту садівництва УААН. Відібрана серед форм насіннєвого походження від вільного запилення сорту Обільна. Селекціонер – І.П. Надточій.

Рослини заввишки до 4 м. Крона округла, компактна. Плоди середньої величини, масою 0,65–0,72 г, овально-циліндричні, оранжеві, кисло-солодкі. Розміщені в середині крони з нижнього боку гілок і майже прикриті листками. Достигають в умовах Полісся та Лісостепу України в третій декаді серпня – на початку вересня. Дегустаційна оцінка – 4,5 бала.

І.П.Надточій,
кандидат сільськогосподарських наук,
тел. 250-203-33-85

Цвіте кінський каштан.

Помилкові

Мова йтиме про каштан справжній, якого називають ще шляхетним, їстівним, посівним або європейським, і про каштан несправжній, якого частіше називають кінським.

Чому ж вони двійники? Та тому, що при поверхневому погляді на них обидві ці рослини багато в чому схожі, але істотно різняться при уважному їхньому дослідженні. Тож безліч людей і плутають, і називають їх просто – каштанами.

Горіхи каштана кінського тверді й неїстівні; якщо ж вони ще трохи полежать і підсохнуть, то стануть взагалі дерев'янистими. От і чуєш міркування: "Що за дивні ці люди французи й італійці, які так розхвалюють смажені або варені каштани?! Ними ж зуби зламаєш". Так, вірно, об ядро каштана кінського зуби зламати можна.

Горіхи ж каштана справжнього придатні для їжі у свіжому, вареному, смаженому й печеному вигляді, використовуються вони і для приготування десертних страв та широко застосовуються в кондитерському виробництві. Горіхи каштана несправжнього згодовують лише худобі, переважно коням. Від цього походить і назва рослини. У чому ж, однак, подібність і в чому розходження?

Зовнішня подібність у тім, що обидві рослини – дерева, великі, гарні, з пишною кроною, густим листям і гарними квітками. Але відразу проглядається й розходження: каштан їстівний досягає висоти 35 метрів, а каштан кінський – не більше 25; окружність крони у першого іноді більше 20 метрів, а в другого у три рази менша.

Дерева каштана їстівного живуть у природних насадженнях звичайно 250–300, а якщо дозволяють умови – до 500 років. А за надто сприятливого клімату Середземномор'я трапляються дерева-гіганти віком тисяча і дві тисячі років (відомо також кілька 3000-річних дерев і одне 4000-річне. В Італії, поблизу села Сан-Альфонсо, росте велетень – каштан їстівний, вік якого 4000 років!). Дерева ж каштана кінського менш довговічні, вони живуть 150–200, рідко – 250 років.

У зелених "їжачках" ховаються смачні горішки.

Немає й споріднення між цими двома видами каштанів. Вони відносяться до різних родин, що досить віддалені одна від одної: каштан їстівний належить до родини букових і найближчими його родичами є бук і дуб; каштан кінський – до родини кінськокаштанових, і наближена до нього родина кленових і, отже, клени.

Кожний з каштанів не самотній у своєму ботанічному виді. Зокрема, у каштана справжнього 14 видів, що ростуть у Середземномор'ї (Греція, Італія, Франція), на Кавказі, в Китаї, Японії, на атлантичному узбережжі Північної Америки. В усіх видів цього каштана горіхи їстівні, а батьківщина справжнього каштана їстівного – Середземномор'я й Кавказ.

Плоди і листя їстівного каштана.

Плоди кінського каштана.

двійники

У роді каштана несправжнього 25 видів, поширених також у північній півкулі; з них 13 видів культивуються в нашій країні. Найбільш відомий і дуже розповсюджений кінський каштан звичайний, батьківщина якого – північ Греції та південь Болгарії. Звідси завдяки своїй невибагливості та стійкості до кліматичних негараздів кінський каштан звичайний, як відмінне декоративне дерево, широко використовується в озелененні західноєвропейських міст. У нас він росте в міських парках і на вулицях майже всіх міст.

Широко відомі прекрасні алеї на проспектах і вулицях Києва, Львова, Одеси й інших міст нашої країни. Навесні, коли у травні – червні щороку рясно цвітуть ці дерева й прямостоячі високі мітелки суцвіть біліють, як свічки, у людей залишається сильне враження, яке запам'ятовується назавжди. І ніхто не насмілиться назвати це прекрасне дерево несправжнім, або кінським каштаном, його називають просто каштаном. А коли заводять розмову про їстівність незвичайних горіхів, виправдовуються: "У Києві, мовляв, холоднувато, і вони не визрівають, а на Закарпатті тепло й волого, тому горіхи там їстівні..."

Однак горіхи, як і обидві породи каштана, істотно відрізняються. У каштана справжнього оболонка (плюска) покрита густо розташованими дуже тонкими й довгими голками; при достиганні плоду плюска розкривається двома або чотирма стулками, всередині яких перебувають два або три трикутно-кулястих горіхи з відтягнутим носиком. Оболонка горіха щільна, коричнева, блискуча (такого ж кольору вона й у горіха каштана кінського); м'якоть щільна, хрустка і легко розгризається зубами; смак крохмалисто-солодкуватий.

Плоди каштана кінського теж кулясті, зелені й покриті рідко розміщеними, короткими, пласкими, гачкувато загнутими шипами. Коробочка розкривається трьома стулками, всередині яких один або два горіхи приплющеної форми; вони помітно більші, ніж горіхи каштана їстівного, м'якоть їх настільки щільна, що під силу тільки зубам коня. Хоча в м'якоті й міститься до 50 відсотків крохмалю, але там багато й сапоніну, і в їжу людини ці горіхи зовсім не придатні. Це істотна різниця між плодами двох порід.

Найсильніше розрізняються каштани будовою своїх листків. Але це розходження багато хто з нас не помічають через те, що увага наша звернена на загальну красу дерев – на їх рясно облистнені крони, та й поруч ці різні каштани ростуть вкрай рідко. Листки у каштана справжнього цільні, широколанцетні, до 20 см довжиною, тверді, шкірясті, з гострими зубцями; при розпусканні вони коричнево-червоні, влітку світло-зелені, а восени – золотаво-жовті.

У каштана кінського листки складнопальчасті, з п'яти–семи часток; прилистків немає і пластинка листка не шкіряста. Тож із сказаного підведемо коротенький підсумок. Каштан кінський, або несправжній, – цінна і дуже декоративна медоносна рослина. Але горіхи його через вміст в них сапоніну суттєвого застосування не знайшли. Кора дерева використовується для одержання дубильних екстрактів, а листки й квітки – в медицині.

Кінський каштан.

Каштан їстівний – винятково коштовна медоносна і горіхоплідна культура, всі частини якої (листки, квітки, плюски й кора) використовуються людством, не говорячи вже про цінну деревину і смачні плоди. З колхідського каштана, наприклад, зроблені балки знаменитого собору Нотр-Дам у м. Реймсі (Франція), побудованого в XIII–XIV століттях. Плоди каштана дуже широко використовуються в кулінарії: від хліба насущного, гарнірів, супів до десертів – тістечок і тортів.

Каштан їстівний – декоративний, швидко відновлює крону після обрізування, довговічний, досить стійкий до хвороб і шкідників, тому може з успіхом використовуватися для озеленення, закріплення гірських схилів, обсаджування доріг і для закладання вітроламних смуг.

Світове виробництво плодів каштана сягає півтора мільйона тонн, з яких половина припадає на Італію. Заготівля каштанів у цій країні посідає четверте місце після винограду, маслин і цитрусових, а у Франції – після винограду, яблук і груш. Цікаве ставлення до каштана в Японії: якщо в 1960 році там було близько 100 тисяч гектарів його насаджень, то через десять років – уже 300 тисяч. Для порівняння зазначимо, що в нашій країні, де він з успіхом міг би рости й плодоносити, промислових насаджень поки що немає.

Розмножують каштан щепленням, саджанцями від порослі й висівом плодів. Сіяти можна восени свіжозібраним, а навесні – стратифікованим насінням. Тож удачі вам у такій цікавій, потрібній і "смачній" справі, як вирощування каштанових садів на землі українській.

Л.В. Марущак,
м. Виноградів,
Закарпатська обл.

АБРИКОС – культура особлива

(Продовження. Поч. у №№ 7, 8,2012 р.)

Обрізування абрикоса в саду

Обрізування в період формування (1–4 рік)

1. У перші 2–4 роки після садіння гілки в абрикоса ростуть сильно в довжину і мало гілкуються. Тому щорічно, починаючи з другого року, навесні проводять, крім проріджування, сильне вкорочування однорічних пагонів подовження скелетних гілок. За дуже сильного росту пагонів подовження скелетних гілок, більше 60 см, у сортів, що сильно гілкуються (типу Червонощокого), такі пагони укорочують приблизно на 1/2, а в сортів, що слабо гілкуються (типу Ананасного), – на 2/3 їхньої довжини. Центральний провідник і провідники скелетних гілок залишають завжди трохи довшими за бічні пагони. Конкуренти й гілки, що відходять під гострим кутом, видаляють "на кільце". Слабкіші пагони (довжиною до 40 см) укорочують і не проріджують (особливо в сортів, що слабо гілкуються).

2. У цей період на дереві закладають основні скелетні гілки другого і третього порядків. Останні розташовують на основних гілках на відстані приблизно 35 см одна від одної по обох боках скелетної гілки.

Обрізування в період вступу в плодоношення (4–6 рік)

1. Обрізування. При вступі дерев у плодоношення в сортів, що гілкуються, значно продовжується інтенсивний ріст. У цей період, крім проріджування, укорочують пагони приблизно на 1/ 3–l/4 довжини. При цьому з верхніх бруньок розвиваються 2–3 пагони, а з нижче розташованих, утворюються короткі плодові гілочки або списики. Укорочування на більшу довжину в таких сортів призводить до посиленого росту і зниження врожайності.

У дерев сортів, що слабо гілкуються, залишених у молодому віці без обрізування, швидко гинуть усі плодові утворення. При цьому стовбури дерев мають вигляд засохлих, а в скелетних гілок на кінцях утворюються пучки листків. Такі дерева при вступі в плодоношення дають низькі врожаї. Тому в сортів, що слабо гілкуються, у цей період укорочують однорічні пагони на 1/2 довжини.

Якщо в абрикоса у перші роки плодоношення від обрізування відбудеться навіть невелике зниження врожаю, це в жодному разі не повинно перешкоджати проведенню щорічного грамотного обрізування дерев, тому що воно сприяє продовженню життя дерева, підвищенню його врожайності й поліпшенню якості плодів.

3. Чеканка. На початку плодоношення дерев абрикоса позитивний вплив на збільшення врожаїв робить звичайне ранньовесняне обрізування в поєднанні з літньою чеканкою (пінцируванням) пагонів весняного приросту. Після закінчення першої хвилі росту, приблизно днів через 10–12, за сприятливих умов з пазушних бруньок верхніх листків починають розвиватися пагони другої хвилі росту. Зазвичай він буває один, рідше два–три, але вони не досягають більших розмірів, особливо якщо в цей період (15–20 червня) стоїть суха погода. Щоб зменшити період поступального росту пагонів і прискорити настання другої хвилі росту, проводять літню чеканку. Кращий строк для проведення чеканки – з 15 травня до 1 червня.

Чеканку проводять на всіх пагонах, довших 20 см. Сильні пагони подовження скелетних гілок укорочують приблизно на 1/2 довжини, решту, нижчерозташованих, але також сильних пагонів – на 2/3, а слабкіших – на 1/3–1/4 їхньої довжини.

Літня чеканка у молодих дерев абрикоса викликає появу через 8–l0 днів на вкорочених пагонах 4–6 сильних пагонів і значну кількість коротких пагонів (15–20 см), на яких і формується врожай майбутнього року. Такі гілочки майже не уражуються хворобами і, будучи сконцентрованими зазвичай у середній частині крони, запобігають ламанню скелетних гілок під час знімання врожаю. На наступний рік після чеканки в молодих дерев абрикоса спостерігається рясне плодоношення, головним чином на пагонах другої хвилі росту й на вкорочених плодових пагонах.

3. Проріджування. При проведенні чеканки варто враховувати, що вона призводить до росту великої кількості пагонів, які своїм урожаєм можуть значно послабити молоде дерево. Тому наступного року за весняного обрізування вирізують "на кільце" приблизно 20–25% найслабкіших і тих, що загущують крону, гілочок, щоб зменшити врожай і поліпшити повітряно-світловий режим дерева. Пагони, що залишилися, вкорочують, дотримуючись принципу підпорядкування.

Обрізування в період повного плодоношення (6–10-й рік)

1. Посвітління крони. У період повного плодоношення (6–10-й рік) у сортів, що сильно гілкуються, обрізування проводять для посвітління крони й одержання щорічного приросту довжиною 40–45 см. На цих пагонах закладається багато квіткових бруньок, а плоди завжди більші, ніж на дрібних обростаючих гілочках і списиках. Тому, як тільки у дерев абрикоса прирости стають менше 30 см, проводять обрізування типу легкого омолоджування з видаленням "на кільце" частини напівскелетних гілок і укорочуванням частини гілок, що залишилася, на 2–3-річну деревину. Усі відмерлі

(Продовження на с. 23)

Дім Сад Город маркет

купуй у виробника!

Добриво "Екоплант" 1кг

Екологічно чисте універсальне мінеральне добриво рослинного походження. Склад: калій - 41%, фосфор - 10 %, а також містить мікроелементи: магній, кальцій, сірку, залізо.

~~25,00 грн~~ **20,00 грн**

Торф'яні горщики 80х80 (24шт)

Завдяки 100% екологічно чистому складу (70% деревної маси і 30% верхового торфу) розкладається у грунті протягом 45 днів. Горщик проходить термічну обробку при температурі до 200 градусів.

~~29,00 грн~~ **24,00 грн**

Торф'яні таблетки (36 шт)

30мм у діаметрі. Живильний ґрунт у формі таблеток на основі вермікомпосту – високоякісного, екологічно чистого добрива.

~~27,00 грн~~ **22,00 грн**

Мох Сфагнум 0,5л

Має бактерицидні властивості, попереджає загнивання коренів рослин, додає землі необхідну рихлість і гігроскопічність, сприяє рівномірному зволоженню рослин. Використовують як добавку до грунту для вирощування кімнатних рослин.

~~15,00 грн~~ **12,00 грн**

Тютюновий пил 0,5кг

Допоможе вилікувати рослини, уражені попелицею, медяницею, жуками-пилильщиками. Проти земляних блішок і слимаків, які об'їдають листя капусти і плоди томатів, треба змішати тютюновий пил з рівною кількістю соняшникової золи.

~~12,00 грн~~ **10,00 грн**

Субстрат "Орхідея" 0,8л

Для пересадки орхідей. Склад: пропарена соснова кора, мох, вугілля. Рослини можна пересаджувати після періоду цвітіння в прозорий горщик.

~~12,00 грн~~ **9,00 грн**

Агроволокно чорне 1,6х10м

Щільний 60г/ м кв і міцний мульчуючий матеріал з екологічно чистої сировини-поліпропілену з УФ-стабілізатором, не дозволяє бур'янам пробиватися на грядках, в осінньо-зимовий період захищає кореневу систему рослин від промерзання.

~~99,00 грн~~ **79,00 грн**

Агроволокно біле 1,6х10м

Укривний матеріал з екологічно чистої сировини-поліпропілену. Пропускає повітря, воду і 90% сонячного світла, щільність 30 г/ м кв. Для захисту рослин на грядках від заморозків, вітрів, палючого сонця.

~~69,00 грн~~ **49,00 грн**

Горщик для орхідеї 1,5л

Пластиковий, прозорий, для пересадки орхідей після періоду цвітіння, діаметр 15 см, опукле дно та отвіри для повітряобміну.

~~15,00 грн~~ **12,00 грн**

Касета + 36 торф таблеток

Готовий набір для вирощування розсади овочевих та квіткових культур. Після додавання води таблетки збільшаться, поміщаємо насінини у вологий субстрат на 0,3-1,5 см та поливаємо. Касету ставимо у тепле, освітлене місце.

~~29,00 грн~~ **25,00 грн**

Калій хлористий 1кг

Використовується під всі рослини. Підвищує стійкість рослин до заморозків, посухи та шкідливих комах. Найбільш вимогливими до споживання калію є картопля, цукровий буряк, ячмінь, соняшник, гречка, просо, овочі.

~~19,00 грн~~ **15,00 грн**

Супрефос NS 1кг

Нейтральне, безхлорне, концентроване, комплексне азотно-фосфорне добриво, більше 85% діючої речовини: солі азоту, фосфор, сірка, кальцій і магній рівномірно розподілені в кожній гранулі, в доступній для рослин формі.

~~19,00 грн~~ **15,00 грн**

Замовляй в інтернет магазині www.dim-sad-gorod.com

Популярні добрива

Гумат 0,5л	Агрофоска 0,5л	Попіл соняшника 0,5л	Кальцієва селітра 0,5л	Цеоліт 0,5л	Гумак 0,5л
18,00 грн	13,00 грн	12,00 грн	18,00 грн	12,00 грн	18,00 грн
Для витких 250г	Для фіалок 250г	Для декоративних рослин 250г	Універсальне 250г	Для троянд 250г	Укорінювач 250г
19,00 грн	19,00 грн	19,00 грн	19,00 грн	19,00 грн	19,00 грн
Яскравий квітник 500г	Золота осінь 500г	Смарагдовий газон 500г	Пишна хвоя 500г	Універсальне 500г	Смачна ягідка 500г
25,00 грн	25,00 грн	25,00 грн	25,00 грн	25,00 грн	25,00 грн
Спрей "Орхідея"	Спрей від хвороб та гнилі	Спрей "Стартер"	Спрей від шкідників	Добриво "Анти-хлороз"	Поліроль для листя
22,00 грн	25,00 грн	22,00 грн	25,00 грн	15,00 грн	25,00 грн

Замовляй товари в інтернеті або поштою

Інші товари

Мідний купорос 100г

9,00 грн

Борна кислота 100г

7,00 грн

Добриво Калімаг 1кг

15,00 грн

Подарунковий набір "Гербера"

25,00 грн

Подарунковий набір "Чорнобривці"

25,00 грн

Сітка шпалерна 1,6x10м

25,00 грн

Садовий бинт 20x1000см

20,00 грн

Добриво для квітучих

7,00 грн

Добриво для декоротивних

7,00 грн

Добриво для фіалок

7,00 грн

Торф касета на 16 вічок

12,00 грн

Торф'яні горщики 50x90 набір 32 шт

25,00 грн

Торф таблетки 27ø, 20шт.

11,00 грн

Торф таблетки 36ø, 20шт.

15,00 грн

Торф таблетки 70ø, 10шт.

22,00 грн

Кришка для касети

7,00 грн

Касета на 18 вічок

14,00 грн

Касета на 36 вічок

14,00 грн

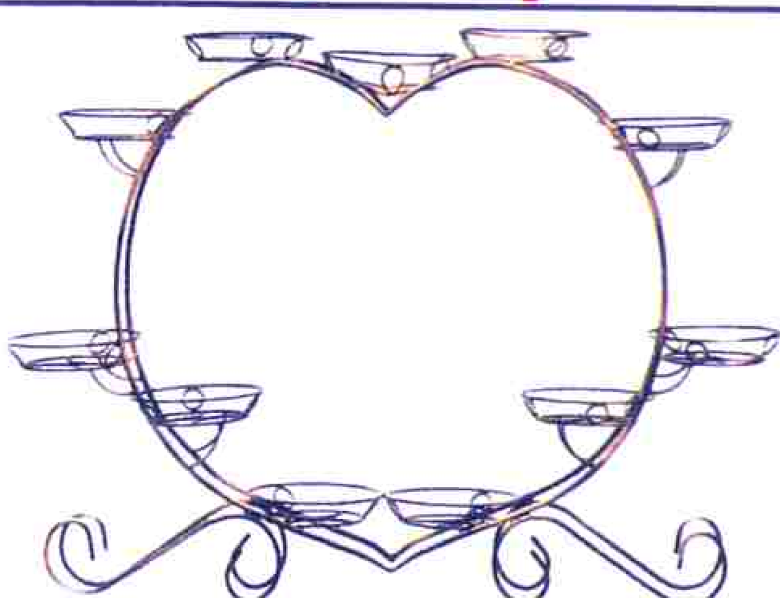
Касета на 50 вічок

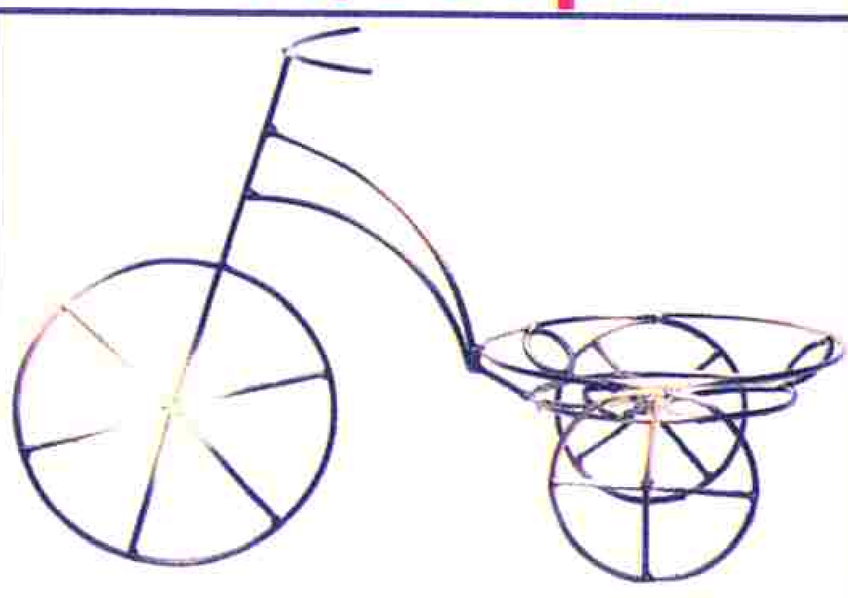
14,00 грн

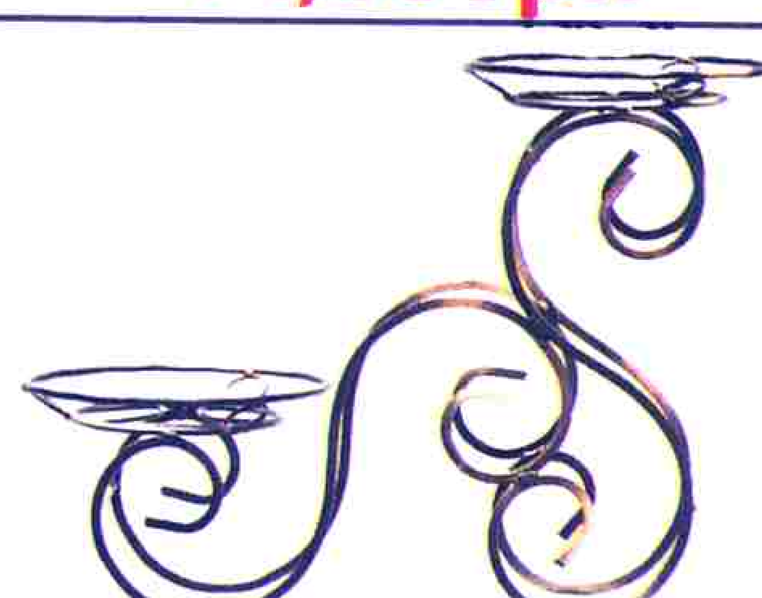

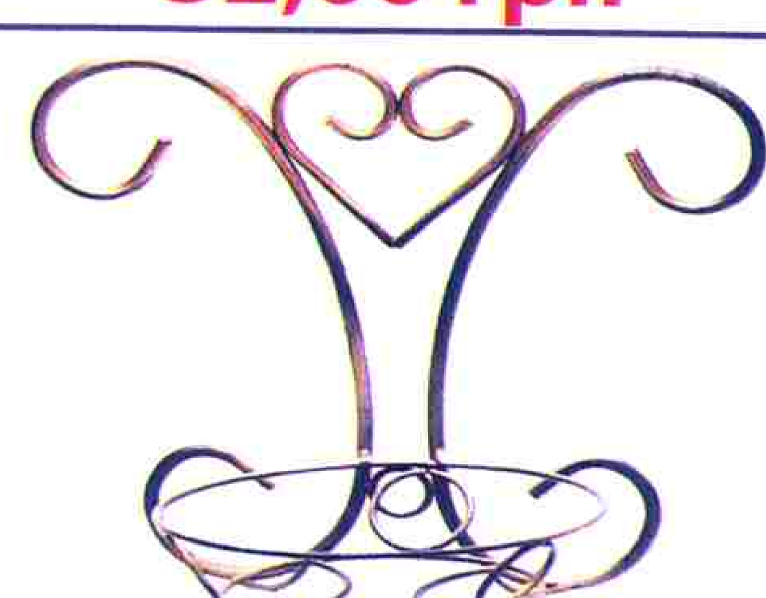
Набір садівника 3 в 1

32,00 грн

Замовляйте ці товари на сайті

Понад 250 товарів на www.dim-sad-gorod.com

Супер акція!

Замов на 90 грн або більше - отримай ПОДАРУНОК!*

*Під подарунком розуміється покупка “Міні теплички та 12 торф таблеток” за 0,01 грн.

Умови виконання замовлення:

1. Мінімальна сума замовлення товарів має складати **не менше 90грн.**
2. В разі замовлення на 90грн та більше товари пересилаються за наш рахунок. При отриманні посилки на пошті чи курьерською службою Ви додатково сплачуєте тільки тариф за переказ грошей: (2-5% від вартості посилки)
3. Замовлення оплачується під час отримання посилки через відділення зв'язку Укрпошти чи в офісі служби доставки (Нова Пошта, Інтайм)
4. Замовлення можна відправити:
 а.поштовим листом: **ДСГ маркет (Донцов Я.О), А/С 208, 02002 Київ**
 б.електронним листом - info@dim-sad-gorod.com
 в.в інтернет магазині - www.dim-sad-gorod.com
 г.за телефоном: **044 599-53-52, 095 572 02 80, 067 938 92 41**

Будь ласка, не забувайте в замовленні вказати контактний номер телефону (можливо телефон родичів або друзів) для уточнення суми або асортименту замовлення. Також перевіряйте вірність вказаних Вами даних у замовленні (найменувань, кількості, тощо).
Ми залишаємо за собою право на:
невиконання замовлення у зв'язку із закінченням запасу даного товару;
розформування Вашого замовлення на декілька посилок у зв'язку з виробничою необхідністю.

Бланк замовлення

П.І.Б. ____________________

Вулиця ____________________

Будинок______№квартири ________

Місто/село____________________

Район____________________

Область____________індекс________

Мобільний тел.____________________

Телефон (з кодом)________________

Будь ласка, залишайте контактні телефони

№	Назва товару	Кількість	Ціна	Сума

Замовляй онлайн на www.dim-sad-gorod.com

(Продовження. Поч. на с. 18)

або сильно уражені хворобами дрібні плодові гілочки й списики видаляють "на кільце".

2. Омолоджування. Якщо в період повного плодоношення дерева не обрізувати, то прирости скорочуються до 10–12 см, урожай переходить на периферію крони, плодоношення стає нерегулярним. У таких випадках, не чекаючи повного старіння дерева, омолоджують всі гілки на 5-річну деревину, обов'язково вносять мінеральні та органічні добрива і поливають. Таке обрізування варто виконувати насамперед у дерев тих сортів, що слабо гілкуються, які без радикальних заходів щодо відновлення вегетативного росту й утворення нової плодової деревини різко знижують урожаї. У таких сортів укорочування гілок виконують не менш ніж на 5–6-річну деревину з наступним детальним обрізуванням усіх пагонів, що залишилися.

3. Літнє обрізування. У період повного плодоношення літню чеканку пагонів доцільно виконувати тільки в дерев, що мають сильний ріст (кінцеві пагони, довші 40 см). При чеканці сильних пагонів виникають нові розгалуження, на яких закладається багато плодових бруньок. Навесні наступного року ці пагони проріджують й укорочують. У дерев зі слабким (15–20 см) або загасаючим (5–10 см) ростом літню чеканку не проводять, тому що вона призводить до ще більшого скорочення загального приросту. Другої хвилі росту в таких дерев майже не спостерігається. Тому в ослаблених дерев літню чеканку обов'язково поєднують із весняним омолоджуванням.

Обрізування наприкінці періоду плодоношення (10–15 рік)

1. Омолоджування. До кінця періоду плодоношення ріст дерев майже припиняється.

Тому в таких дерев до настання періоду старіння роблять омолоджувальне обрізування крони на 2–5-річну й старішу деревину. Наприкінці цього періоду можна, якщо це необхідно, омолоджувати напівскелетнії і навіть скелетні гілки. Гарні результати при омолоджуванії дає укорочування в місцях відхождения відгалуження наступного порядку (краще ростового типу).

Увага! Не можна укорочувати гілки в оголеній частині, де немає розгалужень!

2. Укорочування гілок. Для утворення сильних пагонів у кроні дерева укорочують скелетні гілки, напівскелетні гілки, всі численні гілки вищих порядків і більшу частину обростаючих гілочок. Крім того, укорочують всі прирости, що утворилися з весни поточного року. При цьому довші пагони укорочують сильніше, залишаючи не більше 1/4 їхньої довжини, а слабші – на 1/2 довжини.

Якщо приріст на дереві слабкий, то вкорочують скелетну або напівкіскелетну гілку на 2–5-річну деревину (залежно від стану дерева) на добре розташоване бічне відгалуження вищого порядку. При цьому верхні гілки, які ростуть сильно догори, укорочують на бічні відгалуження, спрямовані горизонтально назовні або в найбільш вільний простір крони. Таке укорочування верхніх гілок, крім поліпшення умов посвітління крони, знижує загальну висоту дерева, що полегшує догляд за кроною та збирання врожаю.

Гілки в нижній частині крони зазвичай ростуть більш горизонтально, швидше старіють, тому необхідно застосовувати сильніше омолоджування. При цьому їх укорочують на розгалуження, спрямовані догори.

3. Строки обрізування. Омолоджування можна виконувати як рано навесні, так і влітку. Літнє обрізування дає змогу розтягти строки весняного обрізування і дає гарні результати лише при дотриманні оптимальних строків – з 15 травня по 1 червня, але не пізніше 5 червня.

Вчасно проведене літнє обрізування забезпечує в тому ж році рясний приріст, дерево встигає повністю відновити втрачену листкову поверхню, а на пагонах, що з'явилися під час другої хвилі росту, закладаються квіткові бруньки. Техніка літнього обрізування така сама, як і омолоджувального обрізування навесні.

Пізнє літнє обрізування не викликає другої хвилі росту, дерево має меншу листкову поверхню, а квіткові бруньки під урожай майбутнього року не закладаються.

4. Вовчки. У віці 12–15 років у дерев абрикоса на нижніх гілках у місцях їхніх перегинів з'являються пагони типу вовчків, що ростуть вертикально догори, ніби вказують межу омолоджування. Вони швидко переганяють у рості пагони подовження скелетних гілок і стають найбільш сильними гілками наступного порядку. Тому при обрізуванні треба вкорочувати гілки саме на цей пагін.

5. Літнє обрізування. У дерев абрикоса, що відзначаються високою пагоноутворювальною здатністю, літнє обрізування зазвичай спричиняє масове утворення нових пагонів і обростаючої деревини на оголених частинах гілок. Нанесені влітку рани добре гояться. На наступний рік після обрізування врожайність дерев підвищується, плоди стають більшими, поліпшується їхня якість і вони майже не уражуються плямистістю.

Приступаючи до літнього обрізування абрикоса, варто пам'ятати, що воно дає гарний результат тільки за умови достатнього забезпечення ґрунту вологою й поживними речовинами. Тому, якщо обрізування проводять у зрошуваних садах, відразу ж після нього їх рясно поливають. У незрошуваних садах у рік проведення обрізування заздалегідь вживають заходів для нагромадження й збереження вологи в ґрунті (зяблева оранка, снігозатримання, весняне боронування тощо). Літнє обрізування в садах, не забезпечених вологою, проводити недоцільно і навіть шкідливо, тому що під час обрізування видаляється до половини листкового апарату. На ґрунті, не забезпеченому вологою, обрізані дерева не будуть вегетувати, різко знизиться вироблення пластичних речовин, що значно погіршить стан дерев, а отже, і врожай.

Увага! Літнє обрізування обов'язково має супроводжуватися внесенням у ґрунт підвищених доз органічних і мінеральних добрив та поливом.

Літнє обрізування дерев абрикоса в період повного плодоношення й згасання росту вимагає великих затрат. Однак наслідки літнього обрізування (підвищення врожаю й поліпшення якості плодів) позначаються протягом не менше трьох років, у результаті отримані додаткові доходи в багато разів перевищують усі витрати, пов'язані з обрізуванням.

Проводити літнє обрізування треба не рідше одного разу на 3 роки, а в проміжках – робити звичайне обрізування.

6. Проріджування. У запущених садах, де обрізування не робили або проводили нерегулярно, необхідно в першу чергу забезпечувати посвітління крони. Посвітління крони абрикосових дерев починають із проріджування. Варто пам'ятати, що до цього часу (на 10–15-му році) скелет крони повністю сформований і будь-яке сильне проріджування проводять, головним чином, у периферійній частині крони з видаленням напівкіскелетних гілок (третього–четвертого порядків).

Скелетні гілки першого і другого порядків вирізують у тому випадку, якщо вони уражені хворобами, поламані або не відповідають правильній побудові всієї крони, тобто за гострої потреби. Варто також пам'ятати, що скелетні гілки діаметром більше 6–8 см вирізують тільки у випадку гострої потреби.

Під час проріджування напівскелетних гілок у першу чергу видаляють поламані, ушкоджені, такі, що труться, а також ті, що затінюють одна одну. Якщо такого проріджування недостатньо, вирізують "на кільце" частину здорових гілок. За літнього обрізування в кроні дерева проріджують від 15 до 25 % напівскелетних гілок залежно від ступеня загущення.

Після проріджування напівскелетних гілок приступають до проріджування обростаючої плодової деревини. У першу чергу вирізують "на кільце" всі сухі гілочки, з механічними ушкодженнями й уражені захворюваннями. Всі здорові гілочки зберігають для плодоношення.

Обрізування в період старіння (після 15–17 років)

1. Омолоджування. У період старіння дерев абрикоса на скелетних гілках спостерігається масове відмирання плодової деревини, засихають верхівки, урожай переміщується на периферію, настає різка періодичність у плодоношенні, знижується якість плодів, і дерево поступово відмирає. У цей період проводять сильне омолоджування дерев на багаторічну (11–12-річну) деревину. За такого обрізування скелетні гілки зрізують на першу бічну, добре розвинуту здорову гілку, що сприяє кращому поновленню росту. Це омолоджування проводять одночасно на всій кроні. Після сильного омолоджувального обрізування абрикос утворить багато вовчків. Частину з них використовують для виведення нових скелетних гілок, а непотрібні прирости значно укорочують, переводячи їх на плодоношення.

Щоб не знизити врожай у середньому по саду, ефективним є вибіркове омолоджування – через ряд протягом 2–3 років.

У незрошуваних садах омолоджування проводять навесні, до розпускання бруньок. У зрошуваних насадженнях це можна робити пізніше, вибираючи відповідні пагони й забезпечуючи 2–3-кратний полив.

2. Проріджування вовчків. Вовчки, що утворилися в глибині крони, у зв'язку із затіненням сильно витягуються і швидко оголюються. Щоб створити їм кращі умови освітлення, їх проріджують, видаляючи гірші й залишаючи найбільш сильні та добре розміщені. Вовчки, обрані для відновлення крони, злегка укорочують, спрямовуючи в необхідний бік і заповнюючи вільний простір. Через 2–3 роки дерева починають плодоносити на молодій, заново сформованій з вовчків деревині.

І.А. Єщенко,
м. Одеса
(Далі буде)

(Закінчення. Поч. у №№ 7, 8, 2012 р.)

Розсада касетна, горщикова, контейнерна

Ці види розсади дають незначний врожай у всі попередні роки плодоношення. Вони майже не відрізняються від того виду, що з оголеними корінцями. Хіба тим, що приживлюються після садіння майже на 100%. Ще не маючи великого досвіду щодо цього садивного матеріалу, я в попередніх випусках писав, що вони кращі. Та коли декілька років поспіль проводив на них досліди, зрозумів, що був неправий.

Досліди проводив так: на окремій ділянці посадив по 10 кущів кожного виду з оголеним корінням, обробленим у земляній бовтанці, з грудкою землі, просто клав у ямку саджанець з чистим корінням і засипав його землею. Посадив горщикову розсаду, касетну та контейнерну. Через рік, коли вони почали плодоносити, отримав такий результат. Кращий врожай був на рослинах, посаджених з великою грудкою землі, менший на тих, котрі ми з дружиною садили на земляній кульці, ще менший – на горщиковій та контейнерній і поганий – від касетної розсади.

Чому в останньому випадку врожай найменший? Вся причина в тому, що коли від молоденької розетки починають відростати корінці, як вони ростуть? Насамперед відростає по 2–3 центральних корінчики, які спрямовані прямо донизу. Доходячи до дна горщика чи касети, впираються у дно. Починають шукати вихід і закручуються в мотузку. Схожа картина і з боковими корінцями, котрі від центральних коренів розростаються в різні боки по горизонталі. Обпираючись теж до стіни касети чи горщика, спрямовуються донизу під кутом 90 градусів і впираються вже у дно. Виходу немає: разом з центральним корінням вони закручуються в клубок, який ніколи більше не випрямиться, щоб сягнути глибини 100–120 см. Так само, як не випрямляться і бокові корінці, які в природі віялом розростаються в різні боки, звідки рослина має можливість поглинати різні поживні речовини, а відтак і давати гарний врожай.

Щоб було більш зрозумілим, як росте коріння суниці, уявіть собі перевернуту сосну чи ялинку. Як висловлюються наші телеведучі, "догори дригом". Подібна картина і в суниці: верхні бокові корені довші, нижчі – коротші, ще нижчі – ще коротші, і так до 25–30 см глибини, а декілька центральних провідних коренів сягають 100–120 см глибини. А, щоб було ще зрозумілішим, покладіть долоню на стіл, розчепірте пальці якомога ширше. Уявіть, що на них ростуть сотні тоненьких ворсинок. Тепер складіть пальці в пучок, уявіть, що поклали їх у викопану в землі ямку і засипали землею, та ще й утрамбували. Зможемо ми їх вирівняти? Отож бо.

Точнісінько така сама картина і з корінцями. Висновок: щоб отримувати високі врожаї суниці впродовж 4–5 років, потрібно формувати грядки, смуги дочірніми рослинами, а щоб від них збирати кожний рік 1,5–1,8 кг ягід з кожного куща від сортів, які плодоносять лише один раз за сезон впродовж 22–26 днів, потрібно мати перспективні сорти. Це такі сорти, як Імператриця, середньоранній. Він у мене біля Кам'янця-Подільського достигає 22–24 травня. Ягоди великі та дуже гарної форми, з великими зеленими чашолистками, темно-червоні, блискучі, наче лаком покриті. І солодкі та пахучі. Останні ягоди на кущах ще повністю не закінчили достигання, як починають достигати плоди Царської корони. Це середньопізній сорт, ягоди ще більші за попередні – 75–80 г першого порядку, такі ж темно-червоні та блискучі, але запашніші й солодші. За ними починають достигати ягоди пізнього сорту – Каліфорнійське диво – це лідер з-поміж усіх сортів за величиною ягід (120–140 г). Вони світліші, ніж у двох попередніх сортів, круглі, без ребер і горбиків, мають приємний запах та смак.

Щоб досконаліше розібратися, чому різняться показники урожайності між цими видами садивного матеріалу, я після першого року їх плодоношення вирішив подивитися, в якому стані їхні корені. Побачив таку картину: першою викопав рослину, яка утворилася на вусові першого порядку ближче до материнського куща. Викопав його з великою грудкою землі діаметром 40 см і 35 см у глибину. Коли виймав його із землі, почув, як щось затріщало: це обірвалися центральні корені, які сягають 100–120 см глибини. Зі шланга з невеликим тиском води почав акуратно змивати з коренів землю.

Коли з усіх боків показалися кінчики коренів, я заміряв від центра до краю їхню довжину. Вона становила 15–18 см у різні боки аж до 25–30 см глибини. Потім викопав кущі, сформовані від касетної та горщикової розсади. Тут картина, відверто кажучи, була сумною. Як я згадав вище, корені за такої технології садіння були всі сплетені в клубок. Тепер не важко здогадатися, чому така різниця в урожайності. Не важко зробити й висновок, що все ж таки найкращий врожай з тих плантацій, які сформовані рослинами з вусів першого, другого та третього порядків ближче до материнського куща.

У Європі саджанці з оголеною кореневою системою і саджанці, вирощені в касетах, використовують як однорічну культуру, про що ми говорили вище. Такі технології використовують у тих господарствах, які мають власну розсаду. Вони з одного гектара збирають понад 300 тисяч саджанців. Пізно восени викопують їх і зберігають у спеціальних холодильниках. Навесні висаджують, як описано вище.

Який вид саджанців і сорт краще вирощувати в тих чи інших регіонах

Які види сортів суниці краще придатні для того чи іншого регіону країни: сорти нейтрального світлового дня, які плодоносять весь вегетаційний період аж до заморозків, чи ті сорти, котрі дають один урожай за сезон? Краще вирощувати обидва види суниць і кожного з них по три–чо-

тири сорти, тому що кожний з них може поводитися порізному у відповідному регіоні. Наприклад, у північних, західних областях і в зоні Карпат з помірним кліматом добре ростуть і плодоносять всі сорти. А в регіонах із спекотним кліматом краще вирощувати червневі сорти – Імператрицю, Царську корону, Каліфорнійське диво та інші. У цих сортів у червні період квітування за невисокої температури довший. Пилок при нижчих температурах довше зберігає життєдіяльність і краще зав'язуються ягоди. Гарно плодоносять наприкінці весни – на початку літа та восени і сорти нейтрального світлового дня: Рожевий фламінго, Альбіон, Трюфеля де-парі, Флоріна. Влітку, за сильної спеки, суницю потрібно притінювати, тому що за високих температур – понад 30° і прямого потрапляння на квітки сонячних променів пилок частково стерилізується, погано зав'язуються ягоди, вони передчасно достигають, не набравши необхідних розмірів та маси.

Я, наприклад, у цей період, ставлю на грядки дуги з металевого дроту, натягую на них спеціальну сітку для притінення рослин. Щодня в обідню пору охолоджую рослини способом дощування, відтак збираю високі врожаї.

Догляд за насадженнями в рік закладання промислових плантацій. Практичні поради

У попередніх публікаціях я частково повідомляв про різні види суниці і вказував, які з них найкращі, але практика показала, що де в чому я помилявся. Тепер про це докладніше.

Система догляду за насадженнями визначається цілями і завданнями, які ставляться садівником, біологією культури, кліматичними умовами та прийнятою системою вирощування. Метою догляду за насадженнями є досягнення швидкого початку плодоношення, отримання щорічних високих врожаїв при якісній товарній продукції. На систему догляду впливають кліматичні умови. У першій половині вегетації система догляду повинна спрямовуватися на помірний ріст рослин і формування високого врожаю.

Сильний ріст вегетативної маси рослин у першій половині вегетації призводить до того, що значна чстина поживних речовин витрачається на формування листя, посилене вусоутворення, через що їх не вистачає на формування дозріваючого врожаю. У другій половині вегетації все роблять для формування повноцінних плодових бруньок під майбутній урожай. Ми вже знаємо, що закладання плодових бруньок відбувається орієнтовно з 15 серпня по 15 вересня. Тому до цього часу потрібно докласти максимум зусиль на формування великої маси листя та сильної кореневої системи. Як нам відомо, чим більше листків на рослині, тим більше буде закладено плодових бруньок під майбутній врожай. Тож у тому місці, звідки листки беруть початок, тобто в їхніх пазухах, і закладаються плодові бруньки під урожай наступного року. Нагадаю й про те, що ці бруньки взимку при зниженні температури до мінус 6–10 градусів і за відсутності снігу частково вимерзнуть, що призведе до зниження врожаю.

Система догляду визначається строком садіння. Ранньовесняне садіння виконують на початку польових робіт, коли ґрунт прогріється до +5–7°С. Восени суницю садять після закладання плодових бруньок. Через два тижні після весняного садіння на 1 га можна вносити симазин (до 2 кг/га), леноцил або вензар (3–4 кг/га), пірамін або ептам. На легких супіщаних ґрунтах гербіциди вносять по нижній межі дози, а на важких, глинистих і суглинистих – по верхній. У перший рік після садіння бажано застосовувати агротехнічні заходи боротьби з бур'янами, а не використовувати гербіциди.

Якщо молоді саджанці посадити рано навесні, то весь вегетаційний період, аж до жовтня, підживлення азотними добривами проводять через кожні два тижні, як було сказано вище, це потрібно для формування великої маси листя та сильної кореневої системи. Весь період слід зволожувати ґрунт на глибину 25–35 см, обрізувати квітконоси, видаляти вуса. Лише при такому підході до справи можна отримати гарний урожай в наступному році.

За осіннього садіння вимоги з весни наступного року такі самі. Перший врожай отримаємо аж через дві зими. Дехто скаже: "О-го-го, чекати аж півтора року!" А чи не можна вже цього року після весняного садіння отримати хоч невеликий врожай і залишити по кілька вусів від кожного куща для отримання молодих саджанців? Скажу відверто зі своєї багаторічної практики. Якщо так вчинити, то, як казала моя бабуся, в подальшому від таких рослин будемо мати "дулю з маком", а не ягоди. І вона мала рацію. Рослини не встигнуть сформуватися, бо ми їх, у буквальному сенсі, замучимо.

В одній із попередніх статей я наводив приклад: у червні – липні, коли на плодоносних кущах достигли ягоди, я викопував кілька таких кущів з великою грудкою землі і виносив на ринок разом з молодою розсадою, аби покупці бачили, що це дійсно саджанці цього сорту. Наступного року підходить до мене одна купувальниця моєї розсади і каже, що, мовляв, я рекламую такі великі ягоди на своїх кущах, а продаю зовсім інше. Запитую: чому? А вона мені розповідає, що в наступному році після садіння залишила на молодих, ще не сформованих належно саджанцях ягоди та вуса для отримання молодих саджанців. В результаті не було ні гарних ягід, ні гарних саджанців.

Для тих, хто купує молоді саджанці, наведу такий приклад. Якщо ми садимо молоді саджанці яблуні чи груші, то через скільки ми отримуємо перший врожай? Отож бо! І фахівці радять обривати квіти в перший рік цвітіння. Тому рекомендую всім: не робіть таких помилок, майте терпіння. Через півтора року ці рослини сторицею віддячать вам щедрим урожаєм.

Скошування листя суниці. Омолодження

Великої помилки припускаються ті, хто скошує листя суниці восени. Це все одно, що зняти з себе верхній одяг і весь день бути на морозі. Листя захищає рослини взимку від підмерзання. Це перше. Друге, якщо скошувати листя косою, то зрізується вся надземна частина. Тобто, разом з листям і кореневою шийкою (її ще називають сердечком, коронкою), частина якої знаходиться на поверхні ґрунту і в якій вже у пазухах листків закладені плодові бруньки під урожай наступного року. Після такої операції врожаю в наступному році не чекайте.

Якщо обрізати листя для профілактики з метою знищення шкідників і збудників хвороб, то це слід робити відразу, не пізніше, ніж через 2–3 тижні після останнього збирання ягід, у розрахунку, що до періоду закладання плодових бруньок (з 15 серпня до 15 вересня) на рослинах встигне вирости нове листя. На присадибних ділянках листя слід обрізувати обережно ножицями, щоб не пошкодити коронку.

Для омолодження суниці після 4–5 років плодоношення обрізують усю надземну частину рослини, після чого

пробуджуються сплячі бруньки на корені і кореневищах. Таким чином, з'являються молоді рослини, здатні утворювати нову кореневу систему. Причому вони можуть давати непоганий врожай ще кілька років. У цьому випадку омолодження проводиться відразу після збирання врожаю. Але спочатку вносять необхідну кількість міндобрив, які сприятимуть відростанню надземної частини новостворених рослин, а потім, у серпні–вересні, закладанню на цих рослинах повноцінних плодових бруньок. Під час відростання вусів до 15–20 см їх обрізують, щоб спрямувати енергію росту рослини на пробудження сплячих бруньок. Після проведення цих робіт рослини поливають.

Омолодження насаджень сприяє підвищенню врожайності. Рослини стають зимостійкими завдяки тому, що їхня коренева система знаходиться глибше в грунті і краще захищена від низьких температур.

Омолодження відіграє важливу роль у боротьбі з шкідниками та хворобами, носіями яких є старі рослини. Ця процедура не має практичного значення для промислових насаджень, але дає гарні результати на присадибних ділянках. Її можна застосовувати тоді, коли в господарстві через відсутність садивного матеріалу немає можливості закласти нові насадження і треба подовжити термін служби плантацій.

Я часто замислювався над тим, як виростити суницю, щоб уже в перший рік плодоношення збирати з одного куща як мінімум 1–1,5 кг ягід. Маю на увазі сорти, які плодоносять лише один раз за сезон. Для цього потрібно, щоб на кущі було в перший рік плодоношення не 1–2 квітконоси, як зазвичай, а 5–6. Ми знаємо, що на квітконосі зав'язується 5–6 ягід, а перша ягода в такого сорту, як Каліфорнійське диво, важить 90–100 г, решта 5 – в середньому по 30–35, отож у підсумку на одному квітконосі буде 275 г урожаю. Помножимо на 6 квітконосів і матимемо 1,6 –1,8 кг з куща.

Тепер слід подумати, як сформувати кущ, щоб на ньому було 5–6 квітконосів у перший рік плодоношення. Пригадався випадок, коли садимо молоде плодове дерево. Ми його верхівку обрізуємо на висоті 60–80 см від землі, а з часом на цьому місці відростають 2–3 скелетні гілочки. Потім, коли і їх вкоротити, то й на тому місці відросте 2–3 гілочки. Так формується розлоге розкішне дерево, з якого збирають великі врожаї.

Такий експеримент я провів на суниці. Влітку сформував грядку дочірніми рослинами. В зиму увійшли добре розвинуті молоді рослини з 15–18-міліметровою кореневою шийкою. Грядку добре накрив укривним матеріалом, який не злежується. Рано навесні, як тільки температура піднялася до +2–3°С, сніг згорнув і накрив прозорою поліетиленовою плівкою. Коли земля прогрілася до 5–6 градусів і рослини пішли в ріст, підживив їх азотним добривом. Якщо є свіжий коров'як, готую розчин: на 10 л води 2 л коров'яку або збродженого курячого посліду: 1 л на 10 л води. Коли немає ні того, ні іншого, розчиняю в 10 л води 30 г (коробку від сірників) сечовини (карбаміду).

До середини травня під плівкою відростає велике зелене листя. Беру садові ножиці і зрізую попри саму землю всю надземну частину разом з верхівковою брунькою. Листя складаю в компостну яму. Грядку добре поливаю теплою дощовою водою. Знову підживлюю рослини вищезгаданими добривами по 0,5 л під кожний кущ. Далі готую такий розчин: беру на 10 л води 3 мл марганцівки. Розчином обробляю грядку за допомогою ранцевого обприскувача. Далі готую ще один розчин: на 10 л води додаю 300–350 г мідного купоросу і ним також з оприскувача обробляю грядку і відразу накриваю її целофановою плівкою. Потім ставлю на грядку дуги з дроту, по них натягую укривний матеріал, який не пропускає сонячних променів. Спочатку на дуги стелю чорне агроволокно, а по ньому біле, щоб не так притягувало сонячних променів. На такій грядці, доки не відростуть молоді листочки, сонце не потрібне. Плівка з грядки знімається, коли покажуться зелені листочки, а накриття – коли вся грядка вкриється зеленим листям.

Через два місяці після першого обрізування листя, тобто від 15 травня до 15 липня на кущах від центральної кореневої шийки відростуть ще 4–5 подібних шийок-ріжків з верховою генеративною брунькою з 4–5 листками на кожній. За цей час від цих ріжків відростає гарна мичкувата коренева система. Утворюється добре розвинутий кущ. На початку третьої декади липня знову обрізую з рослин всю надземну частину. Виконую ті ж самі операції, що й у травні. За гарного догляду до кінця вересня формуються високі, широкого діаметру, з 9–12 ріжками і сильною кореневою системою кущі, в яких уже заклалися плодові бруньки під урожай наступного року.

А в сортів нейтрального світлового дня: Трюфеля депарі, Флорина, Рожевий фламінго і в ремонтантного сорту Альбіон наприкінці вересня кущі вкриваються рясними біло-рожевими квітками і до приморозків вони ще встигнуть віддячити щедрим урожаєм. Від цих чотирьох сортів суниці наприкінці осені я ще встигаю зібрати близько тонни ягід. А в цю пору ви знаєте, яка ціна ягід?

Для тих, хто має сумнів, давайте підрахуємо. У мене на одній грядці розміром 10 х 1,6 м росте 132 кущі суниці. А таких грядок маю 4, тобто 528 кущів. На кожному кущі сформувалося 9–12 ріжків, на кожному з них по 1–2 квітконоси з 5–6 ягодами. Якщо кожна ягода важить в середньому 15–20 г, то що ми отримаємо? Впевнилися?

Нагадаю, це не одноразові сорти, а нейтрального дня, на перших квітконосах ще не всі ягоди достигнуть, як висуваються інші. І так аж до морозів, тому й урожай такий.

Через рік після формування таким методом сортів Каліфорнійське диво, Імператриця, Царська корона (а вони багаторіжкові) та ще після дворазового видалення всієї надземної частини рослин на них сформувалося по 14–19 ріжків за перший вегетаційний період. Тільки-но кущі зацвіли, як на них з'явилося так багато квітів, що коли здалеку дивитися на грядки, схоже, ніби на них сидять великі білосніжні лебеді. Коли у червні достигають ягоди – грядка перетворюється в багаття яскраво-червоного кольору. Ягід було так багато, що не було видно навіть листя. Ось що означає мати терпіння і дати рослинам добре сформуватися за півтора року!

Який врожай було зібрано від цих трьох сортів, можна здогадатися. У наступні 2–3 роки він на цих рослинах збільшуватиметься, адже на кущах буде відростати більше ріжків, а відтак і більше квітконосів, більше ягід. Під час плодоношення на цих рослинах слід постійно видаляти вуса, аби рослини більшу частину енергії витрачали на формування ягід.

Про шкідників та різні хвороби , дасть Бог, ми ще поговоримо. У кого виникнуть запитання – телефонуйте. Листи прошу не писати, тому що за роботою немає часу не лише давати на них відповіді, але й читати. Отож, бажаю всім міцного здоров'я, витримки, наснаги і високих урожаїв.

Микола Розшибін,
с. Китайгород, Хмельницька обл.,
тел. 096-663-10-55.

Мускусні качки у господарстві
(з власного досвіду)

В останні роки у присадибних господарствах громадян виявляється велика зацікавленість до вирощування мускусних качок. Це лісові птахи, водойми їм майже не потрібні. Забарвлення пір'я різне: біле, чорне, сіро-перламутрове, димчасте. Цих качок називають по-різному: у США – бразильськими, турецькими, мускусними, в Європі – мускусними, барбарійськими, бородавчастими, індійськими, турецькими й німими, у нас – мускусними і шипуними. Дехто вважає, що їх одержали від схрещування звичайних качок з індиками. Це неправильно. Мускусні качки – самостійний вид.

Дорослі мускусні селезні мають живу масу 4–5 і навіть 6 кг, качки 2–2,5 кг. Якщо звичайні каченята вилуплюються через 28 діб, то мускусні – через 34–36. Одна качка може висидіти 20–28 каченят. Нестися починають у 6–9-місячному віці і за рік зносять 60–120 яєць масою 70–80 г.

У домашніх мускусних качок збереглася здатність добре літати. Вони перспективні в особистому господарстві, оскільки не дуже вибагливі до кормів. Влітку споживають багато трави, взимку – подрібненого сіна. Ці птахи їдять практично все. Особливо полюбляють зерно кукурудзи й різні мішанки. Зиму витримують легко.

Важливою господарською ознакою мускусних качок є їхня висока оплата корму. Качки добре поїдають корми з великим вмістом клітковини, що дає змогу використовувати для відгодовування зелену масу. У м'ясі мускусних качок вміст жиру менший, ніж у пекінських, і воно має делікатесний смак дичини. За хімічним складом не поступається м'ясу бройлерів.

Домашні мускусні качки лише незначною мірою відрізняються від своїх диких предків. Вони починають нестися у 6–9-місячному віці. Інкубують яйця 34–37 днів.

Каченят, придбаних на інкубаторно-птахівничих станціях, птахофабриках у присадибному господарстві вирощують як під квочкою, так і без неї. Перші 10 днів їх можна утримувати в клітці, у ящику, на підлозі, обігріваючи звичайними електрообігрівачами. Мускусних каченят оселяють у підготовлений пташник із розрахунку: в перший тиждень життя по 25 голів на 1 м^2, у тритижневому віці – 15–20 голів, а потім по 5–7 голів на 1 м^2.

У перший тиждень в пташнику для каченят підтримують температуру 20–22°С, другий – 18–20, третій – 16–18°С. А під обігрівачем – відповідно 30–36°, 30–32°, 28–30°С. Повітрообмін повинен забезпечувати 4 м^3 свіжого повітря за годину на 1 кг живої маси птиці. Освітлення у перші два дні – цілодобове, далі його скорочують до 14–16 годин на добу, 3–5 Вт на 1 м^2 підлоги. Маленьких каченят годують із лотків, годівниць, фронт годівлі – 1 см на 1 гол., з 15-денного віку – 1,5 см, потім 2 см.

Мускусні качки перспективні в особистому господарстві, оскільки вони менш вибагливі до кормів і утримання, ніж інші качки. Водойми для них мати не обов'язково, їм вистачить миски або корита з водою, щоб покупатися. Влітку споживають багато зелених кормів, взимку – подрібненого сіна. Під час вирощування мускусних качок в особистому господарстві необхідно віддавати перевагу качкам із білим оперенням, оскільки в них кращий товарний вигляд тушки.

Качок якомога менше потрібно турбувати протягом дня, тоді вони краще несуться і висиджують каченят. Одна мускусна качка (квочка) може висидіти 19–21 яйце. Каченята вилуплюються на 34–36-й день.

Для качки доцільно використовувати те гніздо, в якому вона несла яйця. Перед насиджуванням качки самі застилають його пухом і пір'ям, висмикуючи їх із нижньої частини тулуба. Якщо перекласти яйця до іншого місця, качки можуть припинити насиджування. Сідають квочки на яйця самі. Дбайливі квочки відразу обережно дзьобом підкочують яйця під себе, намагаючись повністю покрити їх своїм тілом. Щодня біля гнізда слід зволожувати долівку, оскільки яйця качок потребують достатньої вологості повітря.

Самець увесь час уважно стежить за тим, як самка насиджує яйця у гнізді. Часто поправляє його, приносить суху траву та пір'я. Коли самка сходить з гнізда для того, щоб поїсти та попити води, самець не дає їй довго затримуватися у загоні й силоміць повертає її до гнізда. У процес насиджування господар не повинен втручатися, качка сама відбракує із гнізда незапліднені та непридатні для насиджування яйця. Підходячи до гнізда, де сидить качка, її слід попередити про своє наближення спокійним голосом, бо інакше вона може зійти з гнізда і не буде насиджувати яйця.

Шкаралупа яйця мускусної качки вкрита товстою жировою плівкою: якщо під час інкубації вона не зітреться, то перед надзьобуванням каченя у яйці може задихнутися, оскільки через пори шкаралупи повітря не надходить до середини яйця. Щоб запобігти цьому, біля гнізда із квочкою слід ставити миску з водою. Качка має можливість похлюпатися у воді й сісти мокрою на яйця. Якщо вона не хоче купатися, то із 15–20-го дня насиджування яйця потрібно обриз-

кувати водою один раз на добу. За охолодження яєць їхній вміст зменшується в об'ємі і через пори всередину засмоктується повітря, а коли вони розігріваються, відпрацьоване повітря витискується назовні.

Багато птахівників-аматорів під час прогулянки квочок яйця накривають, щоб вони не охололи. Цього якраз робити не слід. За штучної інкубації яйця мускусної качки розкладають у лотку інкубатора горизонтально, з кутом повороту лотка понад 45°. Яйця мускусної качки в інкубаторі охолоджують комбінованим способом з 16-го дня інкубації. Повітряне охолодження здійснюють два рази на день (вранці та увечері) по 20–30 хв, а ще двічі повертають лоток з яйцями. Оббризкують яйця кожний раз після повітряного охолодження протягом 3–5 хв. фарбопультом або садовим обприскувачем.

Якість добового молодняку залежить від біологічної повноцінності інкубаційних яєць, режиму інкубації та від умов, у яких утримується молодняк з часу вилуплення до посадки на вирощування. Придатні для вирощування каченята рухливі, швидко відгукуються на звук, добре стоять на ногах, у них м'який підібраний живіт, щільно стулене пупкове кільце, рожева чиста клоака, пух м'який, блискучий і рівно пігментований, крила щільно прилягають до тулуба, кіль грудної кістки тужавий.

Коли під качкою (квочкою) виведеться декілька каченят, вона починає підводитися, а решта яєць охолоджується, і каченята в них гинуть. Тому вилуплених каченят, що обсохли, забирають від квочки, тоді качка щільніше сідає на яйця і решта малят вилупляться нормально.

Температурний режим інкубації яєць мускусних качок.

Період інкубації, діб	Температура, °С	Вологість, %
1–15	37,8–38,0	55–60
16–30	37,4–37,6	40–42
31–34	37,6	70–75

Каченят з-під квочки забирають у міру їхнього вилуплювання. Після закінчення виведення каченят увечері підпускають до неї. Перед цим вибирають для неї теплий куток у пташнику. Знаючи заздалегідь день виведення каченят, можна в цей день купити молодняк, виведений в інкубаторі, й підпустити його під квочку. Підсаджування молодняка вдається лише у перші дні після виведення, адже квочка розпізнає чужих каченят, підсаджених пізніше.

В умовах присадибного господарства найдоцільніше вирощувати молодняк під квочкою. Вона сама його обігріватиме, навчить знаходити корми й воду. Квочка-качка може доглядати 20–30 голів. Каченят з квочкою в добру погоду випускають на третій день. До водойми їх випускають лише з 20–25-денного віку. Якщо це зробити раніше, вони намокнуть і переохолодяться, тому що куприкова залоза виробляє жир для змащування пір'я тільки з місячного віку.

Поживним кормом для каченят у перші три дні є круто зварене куряче або качине яйце. Його очищають від шкаралупи, пропускають через м'ясорубку і змішують з дрібною кукурудзяною, ячмінною, вівсяною крупою. З третього дня до раціону вводять свіжий сир по 3–5 г на голову за добу. Згодовують мішанки із зерноборошняних, білкових кормів, подрібненої зелені, м'якої водяної рослинності, коренеплодів. Замішують їх на збираному молоці: сколотинах, м'ясному бульйоні. Мішанки повинні бути розсипчастими. Крім цього, до раціону обов'язково вводять вітамінні та мінеральні корми. Свіжу, подрібнену зелень (люцерну, конюшину, горох, листя кульбаби) згодовують з 4–5-денного віку. З 10-го дня життя до мішанок додають варену картоплю. З віком каченятам можна згодовувати відходи зі столу, кухні. До окремої годівниці засипають гравій, крейду, черепашник. У тритижневому віці зелень може замінити до 50% добового раціону.

Марка комбікорму	Вік птиці (днів)	Середньоденна норма комбікорму на 1 голову (грамів)
ПК 21–2	1–20	40–60
ПК 22–2	21–40	80–100
ПК 22–2	41–55	130–150

У магазинах можна придбати повноцінний збалансований гранульований комбікорм для каченят та гусенят "Мультигейн". Комбікорм не містить гормонів та штучних стимуляторів росту. Марка комбікорму ПК 21– 2. Термін придатності – 120 діб від дати виготовлення. При застосуванні рекомендованої денної норми комбікорм "Мультигейн" забезпечує на 100% денну потребу птиці в поживних речовинах, мінералах та амінокислотах. Напувають каченят перевареною водою з додаванням до неї 1 ст. ложки горілки на 1 л води. Випоюють нею каченят протягом тижня. Найкраща температура води для молодняку, залежно від віку, 15–30°С, дорослим 10–15°С. За таких умов каченята не хворіють.

Для маточного стада відбирають молодняк травневого виведення, вирощений від качок не молодше 9-місячного віку. До 11–12-тижневого віку ремонтних качок вирощують так само, як на м'ясо.

Дорослих мускусних качок утримують на глибокій підстилці. Для цього використовують деревну тирсу, стружку, подрібнену солому. У пташнику встановлюють гнізда із розрахунку 5–6 качок на одне гніздо. Величина гнізда 40х30х40 см, висота порогу 10 см.

Мускусні качки несуть яйця не тільки вранці, а й протягом усього дня, завершуючи яйцекладку до 15-ї години. Яйця збирають тричі на день. Світловий день становить 16–17 годин на добу. Електролампи мають бути пофарбовані у червоний колір, щоб не допустити роздзьобування (канібалізму). Найкращої несучості досягають у 8,5-місячному віці. Птицю використовують до 20-місячного віку за двох циклів несучості. Перший цикл триває 5–6 місяців, другий – після линяння близько трьох місяців. Вихід інкубаційних яєць – 99%, заплідненість – 90–95%, виводимість – 72–75%.

Мускусних качок утримують так само, як і качок звичайних порід. Статеве співвідношення 1:4. Одночасне сумісне утримання мускусних і звичайних качок з метою виведення гібридів нераціональне, оскільки міжвидова різниця, пов'язана із статевою поведінкою, є серйозною перешкодою для їхнього спарювання між собою. Муллардів можна отримати за штучного осіменіння качок традиційних порід спермою мускусного селезня. Використання мускусних качок як материнської форми недоцільне, тому що несучість у них нижча, ніж у інших порід. Виводимість молодняка за міжвидової гібридизації з мускусними селезнями не перевищує 65%.

Олексій Лашко

Біодинамічний календар

Жовтень

Жовтень – середина осені, тому дедалі коротшими стають дні, на клумбах хитають своїми голівками лише поодинокі квіти, а на деревах залишається все менше листя. Та ще й холодний дощ час від часу накрапає… Аж раптом пригріє осіннє сонечко і можна знову продовжити завершальні роботи в саду й на городі.

Крім того, осінь – це час підбиття підсумків, тож варто записати у робочому щоденнику, скільки овочів та садовини було зібрано і з яких саме ділянок. А ще слід подбати про санітарний порядок на території садиби: прибрати обрізки гілок та лози, бадилля овочевих культур і бур'янів, падалицю та незняті ловильні пояси, які слугують розсадником хвороб і шкідників, приманкою для зимуючих гризунів.

Овен 29.09 (16:16) – 2.10 (2:28)
Повний Місяць – 30.09 (6:19)

У жовтні не варто затягувати післязбиральне перекопування ґрунту в міжряддях і пристовбурних кругах. Краще виконувати цю роботу після дощу, а якщо ґрунт дуже сухий, то не завадить вологозарядковий полив. За потреби попередньо можна внести органічні й мінеральні добрива.

Продовжують готувати запаси органіки для майбутнього сільськогосподарського сезону, компостуючи обпале листя, бадилля овочевих культур, стару солому, інші рослинні рештки. Якщо ж на ділянці залишилося чимало грубих органічних відходів, тобто обрізків лози, пагонів тощо, можна закласти їх на дно виноградних траншей, які утворюються в міжряддях під час укривання кущів на зиму.

Заздалегідь готують ями із запасом родючого ґрунту і перегною на тих ділянках саду, де запланували посадити нові плодові дерева або виноградні чи ягідні кущі.

Тілець 2 (2:28) – 4 (14:48)

Городники перевіряють стан підготовки овочесховищ, дотримуючись в них чистоти й необхідного в цей період температурного режиму. Періодично приміщення провітрюють, щоб видалити зайву вологу, інколи з цією метою ставлять у приміщенні ящики з негашеним вапном. За потреби утеплюють двері або люк, який веде до овочесховища.

Продовжують також закладати овочі на зберігання, розміщуючи їх у погребах, підвалах, овочесховищах. Особливо уважно переглядають головки білоголової капусти, відбираючи найкращі з них для зимового зберігання. Невеликі, пошкоджені й непридатні до тривалого зберігання головки відразу переробляють або залишають трохи полежати, але при цьому ретельно зачищають до щільно облягаючих листків.

Зазвичай, капусту для зберігання розкладають на поличках або в ящиках качанами догори. Ще краще зберігати її взимку, підвісивши за качан. Для цього потрібно восени вирвати капустини з корінням, перев'язати кожну головку мотузкою і підвісити їх у погребі так, щоб вони не торкалися одна одної. В такий спосіб капусту часто зберігають до новорічних свят. Однак при цьому слід періодично переглядати головки, обриваючи на них пожовкле листя, а за сприятливої погоди провітрювати овочесховище.

Близнята 4 (14:48) – 7 (3:47)

Садівники, які планують виконувати зимові щеплення, у жовтні викопують молоді саджанці або живці й зберігають їх у погребі.

Перекопують або глибоко розпушують ґрунт у пристовбурних кругах плодових дерев, щоб знищити жуків-квіткоїдів, пильщиків, галиць, які зимують у верхніх шарах ґрунту. До настання морозів штамби й основні гілки дерев білять вапняною бовтанкою.

Оскільки кореневий рак поширюється здебільшого із садивним матеріалом, то перед його висаджуванням слід ретельно оглянути кореневі шийки та корені саджанців. За виявлення ознак кореневого раку нарости й пухлини обов'язково обрізують і спалюють, а корені саджанців дезінфікують протягом 2–3 хвилин у розчині 1%-ного мідного купоросу, промивають водою і висаджують. Інколи безпосередньо перед садінням їх занурюють у глиняну бовтанку.

Якщо ж саджанці мають дуже великі пошкодження головного кореня або кореневої шийки, то, можливо, доцільніше буде їх повністю знищити, аби запобігти поширенню серйозного захворювання.

Рак 7 (3:47) – 9 (14:57)
Остання чверть Місяця – 8 (10:33)

Слід враховувати, що овочі, які ростуть тривалий час, краще збирати під час останньої чверті Місяця, тоді вони довше зберігатимуться.

Щодо "другого хліба", то, зазвичай, продовольчу картоплю зберігають у ґратчастих засіках, а насіннєву – в дерев'яних ящиках, які складають штабелями. Коренеплоди моркви, петрушки також укладають в ящики і пересипають піском. Крім того, у піску можна зберігати буряки, редьку, ріпу.

На ділянках, призначених для висівання буряків у наступному сезоні, з осені вносять мінеральні та органічні добрива. З органічних добрив найкращий – перегній, який вносять із розрахунку 4–5 кг на 1 м². До перегною додають мінеральні добрива: суперфосфат і калійні солі. Добрива перемішують із землею, перекопуючи ділянку на глибину 18–20 см.

Продовжують заготовляти деревний попіл, що слугує поживним добривом. Крім того, ним можна обробляти пошкодження на кореневищах багаторічних рослин.

Лев 9 (14:57) – 11 (22:25)

Якщо на садовій ділянці є малоцінні кущі або дерева, які необхідно викорчувати, то варто зро-

бити це тепер. Не забудьте також видалити кореневу поросль. З рослинних решток, які при цьому залишаються, можна отримати попіл, який слугує ефективним антисептиком і добривом. Зберігають попіл у сухому приміщенні, ємкості мають бути щільно закритими. Або його відразу розсипають по грядках.

Після обпадання листя на плодових деревах штамби й основи скелетних гілок очищують від старої відмерлої кори, а потім білять їх 20%-ним розчином свіжогашеного вапна, жирної глини та мідного купоросу (на 10 л води – 2 кг вапна, 1 кг глини і 300 г мідного купоросу). Для приготування розчину спочатку розводять вапно і глину, після цього додають попередньо розчинений у теплій воді мідний купорос, вливаючи його у розчин для побілки тоненькою цівкою і ретельно перемішуючи. Таке очищення кори з подальшою побілкою захищає дерева не лише від комах-шкідників, а й від гризунів (зайців, мишей), сонячних опіків і морозобійних тріщин.

Діва 11 (22:25) – 14 (2:03)

У жовтні за сприятливої теплої погоди садівники востаннє постригають газон, ножі газонокосарки при цьому піднімають на максимальну висоту. До настання холодів з нього ретельно змітають обпале листя та інше сміття, яке шкодить траві й приваблює чимало дощових черв'яків. Нагадаємо також, що робити це краще за сухої теплої погоди, бо по мокрій і мерзлій траві ходити можна.

У першій половині жовтня за потреби підживлюють газонні трави фосфорними й калійними добривами. Особливо сприятливо це позначається на газоні, який постраждав влітку від посухи та інших погодних "сюрпризів".

Закінчують упорядковувати ділянки з багаторічниками, видаляючи засохлі стебла і листя, виполюючи бур'яни, розпушуючи ґрунт навколо кущів і присипаючи його товстим шаром перегною, компосту або торфу – по 0,5 відра на рослину середнього розміру. Це сприяє захисту багаторічників від морозів, слугує для них додатковим живленням наступного року і допомагає утримувати ґрунт у розпушеному стані.

Наприкінці місяця укривають на зиму теплолюбні ліани і кущі, зокрема троянди.

Терези 14 (2:03) – 16 (3:08)
Новий Місяць – 15 (15:02)

На новий місяць не варто висаджувати або висівати рослини, а також працювати з гострими інструментами. Натомість можна приділити більше уваги лимону, який потребує пересаджування. Адже придбати для нього гарний горщик – не така вже й проста справа, як здається на перший погляд. Насамперед слід визначити, які горщики найкращі для вирощування цитрусових рослин. Вважається, що для них придатні будь-які ємкості потрібного розміру з найрізноманітніших матеріалів. Однак краще використовувати керамічні неглазуровані горщики з червоної глини, бо їхні стінки добре пропускають повітря, що значно поліпшує аерацію кореневої системи цитрусових. Це дуже важлива умова для хорошого росту й розвитку цих рослин.

Останнім часом також у продажу з'явилися горщики з шамотної глини, в яких доцільно вирощувати лимони. Мікропориста структура цього матеріалу якнайкраще сприяє повітрообміну. Крім того, великі деревця цитрусових добре ростуть у дерев'яних діжках.

Скорпіон 16 (3:08) – 18 (3:27)

Городники у другій половині жовтня збирають цибулю-порей, який викопують лопатою або вилами, обтрушують з нього землю і підрізають трохи коріння. Потім рослини сортують, зв'язують у пучки і прикопують у підвальному приміщенні у вологий пісок, де вони зберігаються свіжими до трьох місяців. Можна також викопати не весь урожай цибулі-порею, залишивши частину рослин під зиму на грядках. Напровесні їх використовують в їжу як ранню вітамінну зелень.

Продовжують дорощувати коренеплоди селери і петрушки, що дає змогу подовжити зберігання й використання їхньої зелені до кінця року. З цією метою частину викопаних коренеплодів, призначених для підрощування, обрізують на 1–2 см, щоб не пошкодити сплячі бруньки, пересаджують у горщики діаметром не менше 20 см або в ящики з ґрунтовою сумішшю і ставлять на вікно або в зимові теплиці. Норма висаджування – 6–8 кг/м². Споживати продукцію можна через 30–40 днів після садіння. Врожайність становить 6–10 кг/м². Для рівномірного отримання зелені частину коренеплодів варто закласти на зберігання у підвал, де їх складають у ящики і пересипають вапном-пушонкою, а приблизно через два місяці висаджують у горщики.

Стрілець 18 (3:27) – 20 (4:42)

У жовтні квітникарі повинні закінчити садіння цибулинних культур, обрізування троянд, викопування бульб жоржин, бульбоцибулин гладіолусів, підживлення багаторічних квітів і декоративних рослин спеціальними добривами.

Також у жовтні на нові свіжі грядки пересаджують нарциси, одночасно вибраковуючи цибулини, уражені нарцисовою мухою і гнилизною, щоб нові насадження надовго залишилися здоровими. Зазвичай, для садіння відбирають цибулини з густими корінцями по всьому периметру денця. Корінці акуратно заправляють у лунку. Відсутність коренів свідчить про повне або часткове ураження хворобою, тому такі цибулини спалюють.

Щоб поліпшити дренаж та запобігти вимоканню газону внаслідок частих осінніх дощів, на ньому проколюють ґрунт. Для цього вила спочатку заглиблюють у ґрунт на глибину 15–20 см, а потім злегка піднімають дерен, слабо натискаючи на ручку. Проколювання повторюють через кожні 30 см.

Козеріг 20 (4:42) – 22 (8:04)
Перша чверть Місяця – 22 (6:32)

Чимало садівників восени не лише висаджують саджанці яблунь і груш, оновлюють кущі смородини, малини, аґрусу, а й експериментують із садінням винограду, бо на постійне місце можна висадити його і в цей період. Найкраще розташування для виноград-

них кущів – південна та південно-західна сторона будинку або паркану, де тепло й сонячно. До того ж, таку огорожу або стіну можна використовувати як опору для ліан. Крім того, стіни, нагріваючись, даватимуть додаткове тепло для винограду, завдяки чому ягоди достигатимуть значно раніше. Також можна вирощувати виноград на схилах, дотримуючись тієї ж південної та південно-західної орієнтації.

А щодо низин, то вони для вирощування винограду неприйнятні. Так само, як заморозки, холодні тумани і застій води, їх вважають ворогами сонячної лози.

Для садіння винограду восени, зазвичай, використовують саджанці з однорічними пагонами. Наскільки вони придатні (визрілі), визначають за кольором – на зрізі пагін має бути яскраво-зеленим. Виконують садіння наприкінці вересня – у жовтні, до настання заморозків. І головне – виноград слід висаджувати лише у добре розпушений ґрунт на заздалегідь підготовленій ділянці.

Водолій 22 (8:04) – 24 (14:02)

Період, коли Місяць перебуває у сузір'ї Водолія, вважається неродючим, тому в цей час краще відкласти роботи із садіння та висівання культурних рослин. Ці дні більше підходять для прополювання, обприскування від хвороб і шкідників, а також планування майбутніх робіт і читання спеціалізованої сільськогосподарської літератури, де можна знайти корисні відповіді на запитання, які турбують господарів.

Зокрема, квітникарі часто скаржаться на те, що придбані горщечкові троянди, зазвичай, імпортні, привізні, надовго в них не приживаються і з часом гинуть. У чому полягає причина такої ситуації? Справа в тому, що кімнатні імпортні троянди вирощують здебільшого на чистому торфі або іншому легкому пухкому наповнювачі, у складі якого майже відсутні основні поживні речовини. А щоб квіти добре росли й цвіли, під час вирощування їх підживлюють спеціальними розчинами, склад яких фірми-продавці здебільшого тримають у секреті.

Коли ж ми таку придбану горщечкову рослину починаємо поливати водою, то торф швидко закисає, що спричинює розвиток грибкових інфекцій (чорніють гілочки), і рослина швидко гине.

Щоб урятувати кімнатну троянду, яку придбали пізньої осені або на початку зими, варто відразу пересадити її у трохи більший горщик із гарним дренажем і поживним ґрунтом. Робити це слід дуже акуратно, аби не пошкодити корінці. Для кращого вкорінення рослину поливають і обприскують біорегуляторами та стимуляторами росту (епін, циркон, силк, корневін тощо). І не варто забувати, що надмірний полив призводить до появи грибкових інфекцій.

Дехто із квітникарів щойно придбані рослини відразу пробує розмножити живцем, тим більше, що чимало сортів рослин кімнатних троянд добре живцюються. Рослини, вирощені з таких живців, значно життєздатніші.

Риби 24 (14:02) – 26 (22:33)

У жовтні час подбати про підзимові посіви. Зокрема, коли настане стійке похолодання до −1–3°С, яке зазвичай буває наприкінці жовтня, розпочинають озимі посіви холодостійких культур: моркви, буряків, петрушки, салату, шпинату, пастернаку тощо. Головне, щоб насіння не встигло прорости восени.

Насіння розкладають у заздалегідь підготовлені, а тепер уже промерзлі борозни, засипають їх також заготовленою ґрунтовою сумішшю або піском і мульчують торфом або компостом на 2–3 см. Слід враховувати, що для підзимових посівів норму висіву необхідно збільшити на 30%.

Щодо моркви, то варто зазначити, що її не можна сіяти після зібраної капусти, коріння якої залишає в ґрунті чимало речовин, які пригнічують сходи моркви. І не варто обмежуватися лише підзимовими посівами цієї культури, бо зберігається озима морква не дуже добре, тому її краще використовувати влітку і для консервування.

Овен 26 (22:33) – 29 (8:17)

Наприкінці жовтня тривають роботи з підготовки саду до зимівлі. Після листопада на кронах дерев у висохлому листі залишаються висіти гнізда різних шкідників, у яких зимує чимало гусені. Також на деревах часто можна побачити потемнілі висохлі плоди, в яких знаходяться збудники грибкових хвороб. Усі ці гнізда й висохлі плоди необхідно зняти і спалити.

Під плодовими деревами продовжують збирати падалицю. У ній можуть бути личинки шкідників, які незабаром виповзуть і сховаються у ґрунті, щоб перезимувати, а навесні дати початок новому поколінню шкідників. Саме тому падалицю необхідно збирати і знищувати, скорочуючи тим самим чисельність шкідників і запобігаючи їхньому поширенню по всьому саду.

Тілець 29 (8:17) – 31 (20:42)
○ Повний Місяць – 29 (21:49)

Важливо пам'ятати, що дні, коли місяць уповні, – це кризові моменти, під час яких рослини особливо вразливі, тому краще жодних садівничих робіт на цей період не планувати, обмеживши роботи в саду і на городі розпушуванням сухого ґрунту, проріджуванням і прополюванням. Можна також збирати насіння.

Крім того, варто подбати про стан садового реманенту. Щоб підтримувати його в хорошому стані, рекомендується обов'язково очищати лопати та інший садовий реманент після завершення робіт. Не можна залишати його брудним, бо сік рослин і вологий ґрунт сприяють утворенню іржі на металевих частинах, що значно знижує термін служби реманенту. З металевими частинами лопат, совків, граблів варто поводитися обережно, аби не пошкодити їх. Налиплу землю можна легко видалити, використовуючи спеціальні дерев'яні або пластмасові скребки. Після цього щіткою з металевою щетиною видаляють іржу з ріжучих поверхонь і насухо витирають інструменти ганчіркою. Очищені металеві деталі необхідно змастити машинним маслом. Ріжучі поверхні серпів, кіс, секаторів також слід очищати й змащувати машинним маслом.

Пропоную…

…кролі великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця, тел. (097) 308-20-95

…найкращі сорти суниці: Солонь, Сірано, Альбіон, Гарігуета, Елан, Тельма, Маркіза, Портола, Мальвіна та ін. (80). Нові сорти малини (60). Ожина, смородина, аґрус, порічки. Опт, роздріб. Конверт – каталог.

Ю.В. Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни,
Черкаський р-н, Черкаська обл., 19615,
тел. (097) 575-77-81

…цибулини тюльпанів, гіацинтів, крокусів, нарцисів; маточники хризантем: мультифлора, великоквіткова горщикова. Новинки. Конверт – кольоровий каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби,
Ковельський р-н, Волинська обл.,
тел. (096) 796-69-62

…поросята породи мангал, угорська пухова мангалиця, дикі.

Олександр,
тел. (050) 311-35-69, Київська обл.

…кролі м'ясних порід, велетні.
Тел. (096) 230-01-07, м. Обухів, Київська обл.

…саджанці кращих великоплідних, високоурожайних сортів чорної і червоної смородини. Конверт – каталог.

Микола Васильович Капля,
вул. Хоменка, 26, кв. 36, м. Черкаси, 18008,
тел. (0472) 63-26-51, тел. (067) 439-12-80

…високоякісну насіннєву картоплю. Найкращі новинки і дуже цінну новинку – картоплю з кольоровим м'якушем (червоним, рожевим, синім, фіолетовим). Високі цілющі властивості, відмінний смак.

В.А. Хілінський,
вул. Метробудівська, 4-а, кв. 39, м. Київ, 03065,
тел. (044) 408-26-32, (050) 551-23-82

…саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53, (066) 772-58-89, (097) 479-56-25,
Olefir@ukr.net, www.olefir1.uaprom.net.

…суниця садова Рожевий Фламінго, томатне дерево Спрут F_1, деревовидна малина Таруса. Міцелій грибів.

Б.О. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

…квіти поштою. Тюльпани, нарциси, гіацинти, жоржини, лілії, гладіолуси… Велика колекція. Безкоштовно вишлемо чудовий кольоровий фотокаталог. Від вас – підписаний конверт. Всі замовники отримують подарунки. Наш сайт www.Kvity.at.ua.

Максим Васильович Левчук,
а/с 126, м. Южноукраїнськ,
Миколаївська обл., 55001

…суниця, малина, смородина, аґрус, ожина. Конверт – каталог. Сайт www.OLNA. com.ua.

О.А. Крохмаль,
с. Соснівка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27322,
тел. (096) 369-39-95, (099) 470-60-77

…троянди плетисті великоквіткові, квітують ціле літо до морозів, клематиси, лілії, кизил, барбарис, аґрус, персик морозостійкий. Конверт – каталог.

Лідія Андріївна Левченко,
с. Ковалівка, Полтавський р-н, Полтавська обл., 38701,
тел. (096) 681-37-87

…саджанці троянд колекції Каньовського Віталія Михайловича. Чайно-гібридні, плетисті, кущові, бордюрні, ґрунтопокривні, флорибунда. Конверт – каталог.

Григорій Михайлович Мостіпака,
вул. Трояндова, 29, с. Кугаївці,
Чемеровецький р-н, Хмельницька обл., 31632,
тел. (03859) 9-86-19, (066) 706-51-98,
веб-сайт: picasaweb.google.com/rozamgm

…чубуки, саджанці комплексностійких сортів винограду, суниці. Конверт – каталог.

Ольга Вікторівна Пояреля,
просп. Дзержинського, 32, м. Донецьк, 83014,
тел. (062) 297-18-57, (095) 380-82-62

…поросята мангал, свиноматка.
Миронівський р-н, Київська обл.,
тел. (04574) 36-134, (066) 009-15-69

…саджанці, живці винограду. Каталог.

Ю.О. Дворовенко,
вул. Гурамішвілі, 11/80, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (066) 935-23-80

…саджанці великоплідних садових культур та ін. Каталог – великий конверт з марками на 2,9 грн.

В.М. Головатенко,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

…насіння і саджанці з власної колекції. Понад 1200 найменувань. Каталог – у вашому великоформатному конверті з марками на 2,9 грн.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

…саджанці, чубуки елітних столових, технічних, безкісточкових сортів винограду. Найкращі сорти великоплідної малини, суниці (одноразової і ремонтантної). Ожину безколючкову, жимолость, фундук, калину, актинідію, голубику, лимонник, гумі, гібіскус. Штамбову смородину, аґрус. Конверт – каталог.

О.М. Онищенко,
вул. Санітарна, 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. (066) 755-50-38, E-mail:o-naslada@mail.ru,
www.naslada.info

…високоякісну сортову картоплю вітчизняної та зарубіжної селекції. Новинки та суперновинки 2012 року. Конверт – каталог.

С.А. Пилипков,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н, Сумська обл., 41122,
тел.. (095) 932-27-47, (096) 884-66-81

…великорослі вівці Романівської породи.
Тел. (097) 546-33-20

...саджанці актинідії (5 сортів), гумі, жимолость їстівна (4), журавлина (клюква садова) (4), чорниця (голубика) канадська (7), лимонник китайський, кизил, фундук, хурма, великоплідна малина, смородина, гінкго, магнолія, піони, бругмансії (3), гортензії. Корінь перстача білого (лікує щитоподібну залозу, зоб) та ін. Конверт – каталог.

Мар'яна Юріївна Штігер,
вул. Лермонтова, 5/2, м. Жидачів, Львівська обл., 81700,
тел. (097) 209-10-40, E-mail:shtiger@ukr.net

...вроздріб та оптом. Саджанці великоплідної суниці звичайного та постійного плодоношення, малини, ожини, смородини, аґрусу. Насіння городніх культур.

О.Ю. Савейко,
с. Хорішки, Козельщинський р-н, Полтавська обл., 39112,
тел. (096) 771-24-75, (050) 230-98-44,
www.olegsaveyko.org.ua

...саджанці декоративних кущів – пістряволистих, вічнозелених, хвойні, лілії, лілійники, іриси. Ківі, лимони, лимонники, актинідія, жимолость, зізіфус. Німфеї, аїр, рогіз та багато іншого. Конверт – каталог.

С.В. Тимофєєва,
вул. Вечірня, 11, м. Севастополь, 99018,
тел. (095) 304-05-21

...саджанці яблуні та груші. Карлики і середньорослі. Великий вибір сортів. Конверт – каталог.

В.В.Підберезький,
с.Лисівка, Гадяцький р-н, Полтавська обл., 37344,
тел. (050) 295-63-66

...черв'яки червоні каліфорнійські, черв'як Володимирський старатель, "чистий" біогумус (вермикомпост).

С.А. Макаров,
тел. 559-93-50, (050) 585-67-15, м. Київ

...цибулинні та дітки вигоночних тюльпанів.

Тел. (066) 982-64-54

...сортове насіння овочів, оплата будь-яка. Конверт – каталог.

В.І. Чебаненко,
с.Бреусівка, Козельщинський р-н, Полтавська обл., 39150,
тел. (05342) 98-119, (067) 300-61-48

...саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду селекції Капелюшного, Крайнова, Загорулько, Павловського, Вишневецького, Голуба, Бурдака та ін. Конверт – каталог.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-а,
м. Карлівка, Полтавська обл., 39500,
тел. (05346) 2-46-47, (050) 304-15-42,
E-mail:shpakvino@mail.ru

...велика колекція квітів. Каталог з фото – безкоштовно у вашому конверті.

В.О. Головко,
с. Олексіївка, Арбузинський р-н, Миколаївська обл., 55333

...поросята м'ясні, травоїдні Ландрас, Мангал, Мангалиця угорська пухова: блондин, червона, недорого.

Олена,
м. Вінниця, тел. (097) 257-52-28

...лілійники від 10 грн., хризантеми, неколючий аґрус, жовта малина, кизил, калина.

Тел. (050) 229-37-81, (098) 644-77-55

...всі сучасні врожайні сорти малини з великими та дуже великими ягодами для ринку та дому, є жовтоплідні, російської, голландської, англійської селекції. Суниця – нові сорти, ожина безколючкова, аґрус.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316,
тел. (099) 654-55-31

...саджанці морозостійкого винограду. Актинідія, жимолость, ожина, малина, аґрус, смородина та ін. Декоративні кущі та ліани. Конверт – каталог.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки,
Кременчуцький р-н, Полтавська обл., 39764,
тел. (066) 222-01-77, (098) 947-33-08

...картоплю! Кращі сорти: Тайфун, Киранда; Здобуток, Сорокоденка, Жуковський ранній, Беллароза, Санте, Червона рута, Тірас. Малину: Гордість Росії, Недосяжна, Ізобільна... Суницю: Королева Єлизавета, Чамора Турусі...

Тел. (096) 528-09-84

...виноград: саджанці столових сортів, можливий опт. Маю новинки. Конверт – каталог. Телефонуйте – домовимося.

Вячеслва Шабельник,
с. Василівка, Полтавський р-н, Полтавська обл., 38743,
тел. (099) 90-31-311, E-mail:Shabelnyk-vino@meta.ua

...мурайя, стевія, лимон, копієчник, лаванда, вербейники, купена, акібея, дейції, будлеї, кануфер, спіреї, гібіскус, кизил, ірга, суниця, алича, обліпиха, смородина, хеномелес.

Рослини пряні, овочеві, лікарські, декоративні, ґрунтопокривні, квіти садові та кімнатні і багато іншого з великої колекції. Конверт – каталог.

Лідія Іванівна Єлагіна,
вул. Ювілейна, 5, с. Придніпровське,
Нікопольський р-н, Дніпропетровська обл., 53280,
тел. (0566) 675-066, (050) 533-85-78

...саджанці суниці садової. Конверт – каталог з фотографіями.

Наталія Гнедаш,
вул. Піщана, 5, м. Борова, Харківська обл., 63801,
тел. (050) 777-0-400, (097) 00-535-22

...саджанці і живці: яблунь, груш, персика, винограду, малини, смородини, суниці; картоплю. Конверт – каталог.

Гаврилюк Борис Михайлович,
с. Княже, Снятинський р-н,
Івано-Франківська обл., 78360,
(03476) 35545, 0973327394, e-mail:havrilyuk_b@ukr.net

...просту технологію виготовлення економного теплогенератора тліючого горіння для обігріву приміщень та теплиць. Добовий запас тепла. Працює на тирсі, дровах та інших побутових відходах. Конверт зі зворотною адресою.

Григорій Васильович Кот,
а/с 79 "ДСГ", м. Прилуки, Чернігівська обл., 17500,

...прищеплені саджанці: яблуні, груші, абрикоса, сливи, черешні, вишні, хурми, унабі, кизилу, шовковиці, ягідники.

Віктор Миколайович Передерій,
вул. Стратосферна, 22, м. Запоріжжя, 69083,
тел. (097) 548-17-18, (063) 725-17-18, (095) 071-81-31

...тропічні, лікарські, садові саджанці. Конверт – каталог.

Андрій Справцев,
проспект Миру, 3-а/2, м. Чернігів, 14000

...чубуки і саджанці кращих сортів винограду. Конверт – каталог.

Теслюк Григорій Віталійович,
вул. Комсомольська, 35, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел.(050) 630-93-74

...кращі сорти картоплі вітчизняної та зарубіжної селекції (близько 100 сортів). Новинки.

В.І. Воронік,
вул. Богуна, 19а, м. Новоград-Волинський,
Житомирська обл., 11709,
тел. (067) 337-56-38

...великий вибір якісного насіння перспективних сортів: томати, перець, баклажани, квіти та ін. Багато новинок. Конверт з маркою на 2,5 грн. – каталог.

В.В. Паранчук,
пл. Меліораторів, 4/36, пгт Брилівка,
Херсонська обл., 75143

...малина Ляшка, Глен Ампл, Полісся, Покуса, Полка, Зюгана, Хімботоп, Октавія. Аґрус Пакс, Каптіватор (безшипі). Ожину Газда, Лох Тей та ін.

Лариса Гончар,
тел. (067)-595-30-12

...найкращі сорти картоплі вітчизняної та зарубіжної селекції – 100 сортів. Насіння помідорів.

О.А. Горбач,
вул. Гагаріна, 18, м. Сарни, Рівненська обл.,34503
тел. (096) 467-63-00

...реалізую на місці і поштою чубуки і саджанці кращих сортів винограду.

В.І. Пришляк,
вул. Скоробрехи, 5, смт Маньківка,
Черкаська обл., 20100,
тел. (04748) 612-07

...тюльпани, гладіолуси.

Є.І. Вакулін,
тел. (098) 65-98-110

...зарядку мобільника безкоштовно від сонця.
п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500,
тел. (097) 140-36-53

...саджанці фундука, кизилу, граната, горіхів, винограду та інших садових і декоративних культур. Конверт – каталог.

Олександр Іванович Кожуховський,
с. Водяне, Камишоватське п/в,
Новоукраїнський р-н,
Кіровоградська обл., 27152,
тел. (097) 299-52-06, (066) 251-56-63

...приймаю замовлення на саджанці великоплідних сортів нейтрального світлового дня та ремонтантних сортів малини Полка, Недосяжна та інші та суниці садової Розана київська, Біла Ананасна, Королева Єлизавета, Альбіон та інші.

Галина Павлівна Гринюк,
Волинська обл., тел. (096) 424-10-42

...сакура, магнолія карликова по 80 грн., голубика деревовидна 50 грн., гліцинія, піон деревовидний, лимон, різноманітні хвойні по 35 грн., бругмансія, будлея, гінкго білоба, актинідія, гумі, жимолость, кизил, лимонник по 25 грн., гібіскуси сірійські і трав'янисті, декоративні трави, астильба, морозник, астранція і багато іншого, все по 15 грн. Конверт – каталог.

М.І. Теребич,
с. Хоросниця, Мостиський р-н, Львівська обл., 81331,
тел. 0975867795, 0957598739

...плодовий розсадник "Вишенка" реалізує оптом і вроздріб поштою та самовивозом саджанці плодових та ягідних культур: смородину чорну, білу, червону (Краса Львова, Селеченська-2 та ін...), аґрус (Уральський безколючковий, сливовий, Берил...), малину (Краса Росії, Поляна, Феномен, Генералісимус, Брусвяна, Геракл...), ожину безколючкову, суниці, жимолость, гумі, виноград, фундук та ін... Конверт – каталог.

А.Д. Драганов,
смт Вільшанка, Кіровоградська обл.,
до запитання, 26600,
тел. (098) 245-08-70, E-mail:agrokg@yahoo.com

...саджанці найсмачнішої ягоди – гібридної суниці Вільма (Новинка! Польща. Подвійний гібрид: суниця садова х полуниця Міланська х суниця альпійська). Неперевершений смак і аромат. Добре продається на базарі. Найбільше подобається дітям. Найкращий сорт для приготування варення, джемів. Ціна 10 саджанців – 30 грн. Інші сорти суниці, малини, смородини (див. детальніше моє оголошення в "ДСГ", № 7,2012 р.). Каталог і саджанці можна замовити листом або за телефоном 0957866035, 096 729 9771 (увечері).

Валерій Іванович
(Вінницька обл.)

...постійно гуртом та вроздріб саджанці: ягоди Годжі, малини: Ляшка, Глен Емпл, Бенефіс, Хімбо Топ, Полєсьє, Спокуса, Джоан Джі, Полка; ожини – Полар, Лох Тей, Рабен; порічки – Рондом і Руднеус; смородини – Тібен, Тісель, бен Конан, бен Гейм; аґрус Пакс, лохина Блюкроп, фундук Каталонський; суниця – Беніція, Ельсанта, Полка, Сан-Андреас, Монтерей, Портола, Альбіон.

Гончар Андрій,
смт Іваничі, Волинська обл., 45300,
тел. 067-332-52-42, Сайт: exnaton.com.ua

...вегетативні підщепи: М 9Т337, 62-396, ММ-106, 54-118, Кольт, Пуміселект, Айва - S-1, ВА-29.
Тел. (097) 261-36-23

Страви з капусти

Без перебільшення, капусту можна назвати українським національним продуктом. Читав, що Олександр Македонський перед боєм годував своїх воїнів капустою, а Піфагор сам займався селекцією капусти. Полюбляли вирощувати капусту і стародавні римляни.

Жоден український стіл не обходиться без капусти. Сира й тушкована, кисла і варена... Український борщ без капусти теж не приготуєш. Голубці, вареники, пиріжки з капустою – всього й не перелічити! Важко знайти інший овоч, який був би настільки смачним, корисним і дешевим.

А.Я. Конет,
с. Поділля, Заліщицький район,
Тернопільська обл., 48613

Салат вітамінний

Треба мати: капусту, редьку, моркву, цукор, сіль, оцет, майонез.

Будь-яку капусту нашаткувати, трохи пом'яти чистими руками. Підготовлені моркву та редьку потерти на тертушці. Пропорція залежить від смаків.

Усі овочі змішати, додати солі, цукру, оцту, заправити майонезом і перемішати.

Салат з пекінської капусти

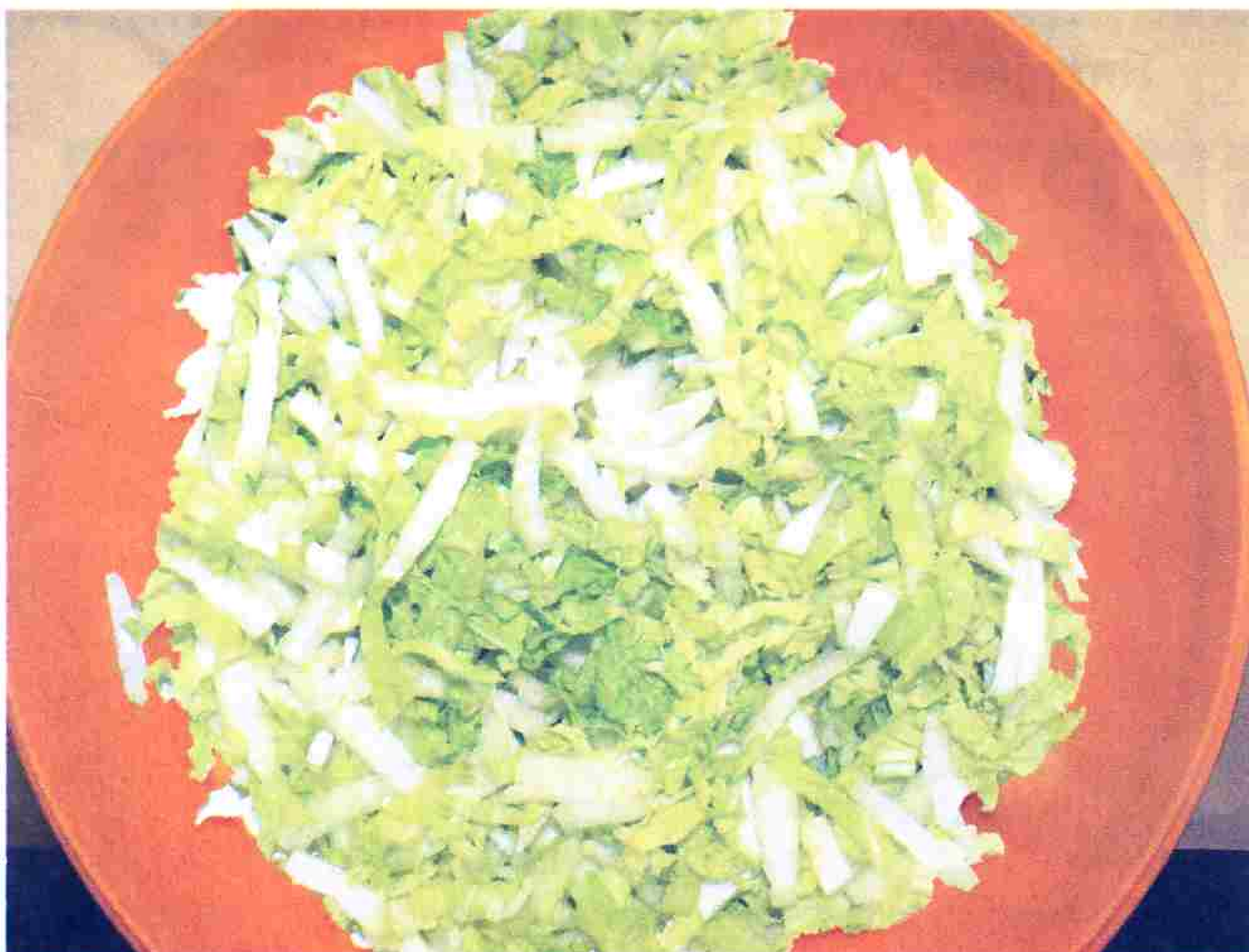
Треба мати: 25 листків пекінської капусти, для салатної заправки майонез і оцет, 2–3 пір'їни зеленої цибулі.

Великі листки пекінської капусти розрізати на 2–3 частини, полити салатною заправкою, перемішати, викласти у салатницю й посипати подрібненою зеленою цибулею. Як салатну заправку можна використати майонез і оцет. Ретельно перемішати.

Пекінська капуста з яйцем

Треба мати: 20 листків пекінської капусти, 1–2 столових ложки розтопленого вершкового масла, 2 яйця.

Пекінську капусту порізати соломкою, протушкувати на маслі на сковороді. Розсунути капусту по краях сковороди, а в середину розбити яйця так, щоб не пошкодити жовток. Посолити, посипати яйце червоним перцем для краси й смаку.

Кольрабі у маслі

Треба мати: 4–5 штук невеликих головок капусти кольрабі, 1 столову ложку вершкового масла, *1/4* склянки молочного соусу.

Кольрабі очистити і нарізати шматочками. Протушкувати у невеликій кількості масла та молока. Довести до готовності й залити молочним соусом або сметаною.

Кольрабі тушкована

Треба мати: 4–5 головок капусти кольрабі, 2 столових ложки вершкового масла, 2 столових ложки борошна пшеничного, 1/4 склянки сметани, 2 чайних ложечки томату-пюре. Перець, сіль і корицю кладемо за смаком.

Кольрабі очистити і нарізати скибочками, обкачати у борошні та підсмажити на маслі з обох боків. Скласти у баняк, додати перець і корицю, залити сметаною, змішаною з томатом-пюре. Тушкувати кольрабі під кришкою на слабкому вогні 40 хв. Перед подаванням до столу посипати подрібненою зеленню петрушки та кропу.

Салат асорті

Треба мати: 300 г білоголової капусти, 100 г брюссельської капусти, 100 г редиски або редьки (залежно від пори року), 100 г яблук, 100 г моркви, 1 лимон, 100 г майонезу або сметани, сіль, пучечок петрушки, 200 г копченого окуня або хека. Якщо риби немає, її можна замінити на копчене м'ясо або копчене куряче стегенце.

Білоголову капусту нашинкувати, додати дрібно порізану брюссельську капусту, нарізану кружальцями редиску або редьку, нарізані тонкими часточками яблука, дрібно натерту моркву і маленькі шматочки риби або м'яса. Посолити за смаком, полити соком одного лимона, заправити майонезом або сметаною, викласти у салатницю.

Перед подаванням до столу посипати подрібненою зеленню петрушки.

Фарширована капустяна "головка"

Треба мати: головку капусти (приблизно 600 г), 400 г м'ясного фаршу, 2–3 скибочки білого хліба, 2 яйця, 2 цибулини, сіль, перець, кмин кладемо за смаком.

М'ясний фарш та розмочений і віджатий білий хліб, яйця, подрібнену цибулю, сіль, перець, кмин – перемішати.

Капусту треба занурити в каструлю з окропом (на 5–7 хв.), потім вийняти, занурити в холодну воду і

розібрати на листки. Можливо, ви розберете капусту на листки лише за 2–3 занурення.

Чисту марлю розстелити на велике блюдо і викласти на неї частину найбільших капустяних листків так, щоб посередині вони торкалися один одного. Потім викладати шарами фарш і капустяні листки. Марлю зібрати зверху у вузол, зв'язати й у підвішеному положенні варити у слабо киплячій підсоленій воді.

Капусту вийняти, охолодити, щоб можна було перекласти її на блюдо без марлі, притрусити капусту пропущеними через м'ясорубку свіжоприготованими сухарями з білого хліба. До столу бажано подати розтоплене вершкове масло.

Смачне кизилове свято

З великим задоволенням читаю "Дім, сад, город", а особливо – кулінарну сторінку. Хочу поділитися своїми рецептами страв із кизилу. Пригадую, як у ранньому дитинстві кожної осені у нашій родині варили кілька баночок кизилового варення і пригощалися ним на великі свята. Як тільки у мене з'явилася дача, наша родина посадила кизил, який щедро плодоносить кожного літа. Ягоди збираємо в серпні і вересні. Плоди їмо свіжими, а також готуємо варення, желе, киселі, сиропи, лікери, мармелад, компоти.

Л. Б. Козлова,
м. Дніпропетровськ

Заморожений кизил

Відбірні тверді ягоди мию, просушую, розкладаю в тару і зберігаю в морозильній камері. Потім ці ягоди можна використати для будь-яких потреб: їсти свіжими, варити компоти, готувати начинку для пирогів тощо.

Варення із кизилу

Треба мати: 1 кг стиглих твердих ягід, 1 кг цукру, 1 склянку води.

Перш за все треба приготувати сироп. 1 кг цукру залити склянкою води, поставити на вогонь і розчинити цукор. Потім цим сиропом залити 1 кг чистих підготовлених ягід, поставити на вогонь і 5 разів довести до кипіння. Вимкнути вогонь і дати охолонути. Зняти пінку, але не мішати ложкою, а злегка потрушувати каструлю. Варення отримаєте чудове, так варила ще моя прабабуся.

Кизилове желе

Треба мати: 1 кг м'якоті кизилу, 1 кг цукру.

Стиглі ягоди треба варити, щоб вони розм'якли, а вода майже википіла. Ягоди протерти через сито, кісточки залишаться у ситі. В 1 кг м'якоті кизилу засипати 1 кг цукру і варити до загустіння, безперервно помішуючи. Розлити у підготовлені півлітрові банки. Таке желе можна використати як начинку для пиріжків.

Компот із кизилу

Треба мати: 7 л води, літрову банку стиглого кизилу, цукор.

У велику каструлю наливаю 7 л води із бювета, додаю літрову банку стиглих ягід кизилу, трохи цукру і кип'ячу 3–5 хв. Курс лікування нирок таким компотом – 3 тижні. Моя сім'я п'є цей компот для профілактики утворення камінців у нирках.

Консервований компот із кизилу

Треба мати: кизил, 1 кг цукру, 3 л води.

Кизил розкладаю до підготовлених літрових банок і заливаю сиропом, приготованим із розрахунку: 1 кг цукру і 3 л води. Стерилізую компот у літрових банках 5 хв.

Дуже смачно консервувати кизил з персиками, грушами, яблуками. Компот має дуже гарний червоний колір і надзвичайний чудовий аромат.

Консервований кизиловий сік

Треба мати: чисті ягоди кизилу, соковипарювач.

Заправляю в соковипарювач стиглі м'які ягоди разом з кісточками. Сік стікає у каструлю. Додаю за смаком трохи цукру, проварюю 10 хв. і розливаю в стерильні літрові банки. Закатую кришками. Сік отримаєте дуже концентрований. Перед вживанням його треба розбавити кип'яченою водою.

Святковий напій "Кизилівка"

Треба мати: літрову банку стиглих темно-червоних ягід кизилу, літрову банку цукру, 1 літр горілки.

У трилітровий бутиль насипати кизил, засипати цукром, залити горілкою. Бутиль накрити кришкою, струснути й поставити в темне місце настоюватися протягом двох місяців. Потім рідину розлити у пляшки. Отримаєте божественний напій, якого не купите у магазині ні за які гроші. Подавайте його до святкового столу.

У номері:

Щедра грядка

Господар

Допоможи собі сам

Ходімте в сад

Домашня ферма

"ДІМ, САД, ГОРОД"

виробничо-практичний журнал

№9 (285), вересень, 2012 р.

Головний редактор
М.І. Халимоненко

Головний художник
Т.П. Колодницька

Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко

Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
А.М.Капітульська
Дизайн, верстка **О.В.Кисленко**
Комерційний директор **Г.А.Донець**

Реклама **В.П.Васильєв**
тел.: (044) 223-38-17,
E-mail:vgt951@gmail.com

Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:dsg@dimsadgorod.com

Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08

E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 3.10.98
Підписано до друку 17.08.2012 р.
Загальний тираж 141 558 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11,
(044) 223-69-12,
факс/автомат: 223-22-59
www.dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

Індекс 74142. ISSN 1814–4357. Дім, сад, город. №9 (285). 2012. 1–40 с. Ціна договірна.